

5-90*140*

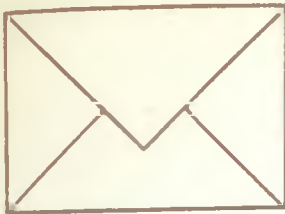
STARTO

ORGANO DE ĈEĤA ESPERANTO-ASOCIO

ĈeĤa Esperanto

PRAGA 1
52

KORESPONDI DEZIROJ ANONCOJ

Al eksterlandaj turistoj mi proponas loĝejon en 1 kaj 2-persona ĉambro ĉe urbo Pardubice. Skribu al: Ivana Knířková, Gočárová 584, CS-533 41 Lázně Bohdaneč.

F-ino, 23 j. dez. korespondi. Skribu al Iva Reicheltová, Sokolská 261, CS-412 01 Litoměřice, Ĉeĥoslovakio.

18-jara komencanto dez. korespondi pri sakoj kaj ĉiuj temoj tutmonde. František Krejjsa, Dukelská 374, 572 01 Polička, Ĉeĥoslovakio.

Mi serĉas ĉion de nia poŝto Schulhof kaj la Esper. Bibliotekon por nia rondo. St. Linhart, Ul. Kosmonautů 168, 530 09 Pardubice, Ĉeĥoslovakio.

24-jara oficistino interesigas pri turismo, ekologio, naturo - flauro kaj ĉiuj temoj pri pentrarto. Povas korespondi pri c. t. Renata Stanek, os. Wysokie 4/42, PL-31818 Krakow, Pollando.

30-jara germano, needs. oficisto, geografo vojaĝema, dez. kor. kun homoj preferere junaj pri viaj vivo-vagadoj, pri kulturajtoj (ĉefe muziko klasika, literaturo), esperantaĵoj, politiko, lingvoj, Esp. pedagogio. Horst Gruner, Gudenuer Weg 134, D-5300 Bonn.

12-jara lernantino Jolanta Bonkowska, ul. Gw. Ludowej 14/7, 44-121 Gliwice, Pollando - interesigas pri muziko, bona filmo kaj bestoj, precipe ĉevaloj, kolektas vidkartojn, volas trovi junajn geamikojn en nia lando.

19-jara polino dez. kor. eksercacele, alte takas sincerecon, amikecon kaj homojn kun mumsento, interesigas pri modo, tre sata vojaĝi: Hanna Kulbacka, ul. Głogowska 146/8, 60-205 Poznań, Poll.

19-jara lernantino interesigas pri geografio, turismo kaj futbalo, kolektas bildkartojn kun aŭtomobiloj, sata legi librojn, naĝi kaj danci, tre sata bestojn. Bożena Skarżyńska, ul. Dobrego Pasterza 127/57, 31-416 Kraków, Pollando.

25-jara studento pri rusa kaj germana lingvoj interesigas pri kulturoj de aliaj popoloj, E-movado kaj esperantologio, lernado de fremdaj lingvoj kaj turismo. MEDVECZKI Gábor, Debrecen, Ibolya u. 9, et: 1, ap: 4, 4027 Hungario

31-jaraĝa historiisto kaj preleganto en la pedagogia supera lernejo, dez. korespondi kun ĉiuj ĝesp-j pri ĉiuj temoj, precipe kun samfakuloj pri politologio, filozofio, E-movado kaj ĝia historio, religio kaj ateismo, superaj lernejoj; interesigas pri interaĝo de E-eldonaĵoj. Igorj Simonov, Gankinoj 39 A-15, SU-603105 Gorkij, Sovet-Unio.

Pjaticorskaja Esperanta Klubo "Maŝuko" estus tre dankema al ĉiuj, kiuj povas kontribui diversajn materialojn pri fama rusa poeto Lermontov M. por krei Esperantan fakon en la urba muzeo de M. Lermontov. Adreso: V. Treťjakov, ul. Fuciĉka 9/21, Pjaticorsk, 357524 USSR

25-jara komencanto satus korespondi pri ĉiuj temoj, sed ĉefe pri la vivo en Ĉeĥoslovakio. Li tre sata: natura medicino, filozofio de Oriento, NIPUJ, metafiziko, ekologio, natursciencoj ktp. Edgar de Freitas Nunes, General Portinho n-ro 544, apartamento 2, centro, 90.010 PORTO ALEGRE - RS - BRAZILIO Lia fiancino: Marcia Regina Becker, Dona Firmina n-ro 315, Joao Pessoa, 91.500 PORTO ALEGRE - RS - BRAZILIO Ili partoprenas en "ESPA - Esperanto-Societo de Porto Alegre", kolektas urbobildkartojn kaj suvenirojn.

32-jara viro, kies hobiaj estas aŭskultado de muziko, studado, amikeco, domcaj kaj ideaj interaĝoj, konas svahilan, anglan kaj Esperanton, volas korespondi kun la tuta mondo. Adreso: S-ro Sylvester N. Nyinyimbe, P.O. Box 147, Bunda, Tanzanio.

Jifi Kofinek

elBOVALO NORDBOHEMIA

El fresa verdo de april'
radias nova fido,
kaj antaŭ nia vido
la beloĵ marŝas en defil'.

Laŭlonge Elbon gvidas voj',
disfloraj arboj ravas,
okul' frandaĵon havas
kaj koro trinkas el la ĝoj'.

Blankvestaj fiancinoj tuj
afable nin salutas,
kaj florkaresojn ŝutas
pomuj', pirujo, ĉerizuj'.

Pri Elbovalo kun admir'
kelkiu jam parolis,
ĝi en aprezo rolis
de Humboldt, vojagusperta vir'.

Se venos vi al Ŭstí, nu
aprile dum vojago,
skpasu mem kun plaĉo
laŭ Elbo, kontraŭ ĝia flu'!

Montrigos al vi kun surpriz'
juvel' de nia lando,
kaj ĉiu bel-amanto
konsentos: pec' de paradiz' ... !

Ĝi solenas ĉi-jare jubileoĵn de du eminentaj personoj de nia lando, nome la 140-an datrevenon de naskiĝo de Tomáš G. Masaryk kaj 100-an datrevenon de naskiĝo de Karel Čapek.

La unua prezidento de Ĉeĥoslovakio Tomáš Garrigue Masaryk estis elstara filozofo kaj sociologo, politikisto kaj ŝtatestro. Li naskiĝis la 7-an de marto 1850 en Hodonín kaj dum tuta sia vivo li batalis por la vero. En la tempo de la unua mondmilito li gvidis la batalon kontraŭ la habeburga monarĥio, kio rezultis en fondiĝo de memstara Ĉeĥoslovakio en la jaro 1918. De la popolo li estis nomata "Prezidento-Liberiĝinto".

Karel Čapek estis eminenta verkisto kaj ĵurnalisto, prozisto, dramverkisto, poezitradukisto kaj felietonisto. Li naskiĝis la 9-an de januaro 1890 en Malé Svatoňovice, kie lia patro estis kuracisto. Post filozofiaj studoj li estis mallonge dramaturgo de Teatro en Vinohrady, poste ĵurnalisto, redaktoro de Lidové noviny (Popola ĵurnalo). Lia literatura vsrkaro estas ampleksa, ĝi okupiĝas pri la ordinara vivo de la ordinara homo, sed ankaŭ pri modernaj sciencoj, tekniko, belartoj, kulturo kaj literaturo. En liaj verkoj respeguligas liaj filozofiaj konceptoj relativismaj kaj pragmatisme humanismaj, en la tridekaj jaroj aldonigas antifasismajn sintenojn. K. Čapek estis nialanda pioniro de utopia - scisncifika romano kaj dramo (Fabriko por absoluto, Krakatiko, Milito kontraŭ salamandroj; RUR, La afero Makropuloe). Liaj filozofiaj konceptoj estis esprimitaj en romanoj Hordubal, Meteoro kaj Ordinara vivo, plus en multaj liaj rakontoj, el kiuj la detektiv-tamaj aperis en formo de Rakontoj el unu poŝo kaj Rakontoj el la dua poŝo, kaj ankaŭ en liaj felietonoj (Italiaj leteroj, Anglaj leteroj, Ekskurso en Hispanion, Skizoj pri Nederlando). Gravaĵoj kaj oisam ludataj estas liaj dramoj (Rabisto, RUR, El la vivo de insektoj, La afero Makropulos, Adamo la Kreinto, Blanka malsano, La patrino). Li verkis ankaŭ por infanoj (Nau fabeloj, Dášenka) kaj liaj tradukoj el la franca poezio ("Franca poezio de nova tempo" - kum poemoj de sesdeko da poetoj) farigis nutrofonto por tuta generacio de ĉeĥaj poetoj. Li envicigis en la kontraŭfasisman fronton per sia romano "Milito kontraŭ salamandroj" kaj per avertaj dramoj "Blanka malsano" kaj "La patrino". La salboniganta monda situacio pro la fasisma ekspansio kaj precipe la Hitlera premo kontraŭ Ĉeĥoslovakio influis lian sanstaton tiam malfavore, ke li peze malsaniĝis kaj mortis la 25-an de decembro 1938 en Prago, en aĝo de neĝisvivintaj 49 jaroj.

Por Karel Čapek havis grandan signifon liaj personaj kontaktoj kum prezidento Tomáš Garrigue Masaryk. Inter ambaŭ viroj evoluis aparta rilato, rilato spirita kaj emocia. El interparoloj, kiujn Čapek havis kum Masaryk, estis verkita libro "Interparoloj kum T. G. M.". La unuaj notoj por la libro devenas el la j. 1926, la unua parto de la libro estis publikigita en la j. 1928, la lasta en la j. 1935. La libro, en kiu enestas naujara interparolo kum Masaryk, prezentas la vivon kaj ideoĵn de la unua prezidento de Ĉeĥoslovakio.

Karel Čapek

SUB SPECIE AETERNI

El "Interparoloj kun T. G. Masaryk"

Do teisto; vi akceptas teismon - per kio? Per sento? Per racio?
Per kredo?

Per racio; kian rolon havas ĉe tio la kredo, tio apartenas jam al problemoj religiaj. Mi akceptas teismon per sperto kaj per racia intelekto. Argumentojn kaj pruvojn por teismo donas al mi la racio.

Kiujn pruvojn?

Precipe pruvon teleologian. Celeco de la mondo, de la vivo, de la historia okazaĵo, de nia kono kaj de la etika klopodado gvidas min al rekono de kreinto, direktanto de ĉio, persona ostaĵo spirita kaj senfine perfekta. Dio mem estas racio, estas nous, logos. Tion komprenis jam la grekoj, kiam ili liberigis sin de la mitaj politeismo kaj fetisismo; racio, diris jam Anaxagoras, estas ordiganto de kosmo, kaj pro tio laudegus lin Aristotelo, ke li "estas veninta kiel sopra inter sbrigiĝintojn".

Kaj per kio Vi pruvus tiun celecon?

Per sperto kaj per racio. Plimulto da homoj ja kredas je celeco sole dumon kaj sufiĉe nskonscie. La homo, kiu komplete kaj konsekvence neus ordon en la mondo kaj celecon de ĉio, eĉ de sia propra vivo - ni petas, kiamaniere povus li vivi kun tia ideo? La racio mem ja konstatas kaj certagrade konstruas racian ordon en ĉio, kion ĝi akonas; la racio jam

pro sia naturo iras al ordo kaj al esleco, ĝi nem metas celojn; paroli pri hazardo kaj senceleco de la mondo estas kontraŭ la racio, racio mem estas ilo de ordo kaj teleologio. Laŭcela mond-ordo estas donita de la racio, nia kono mem estas teleologia.

Kaj kiel vi klarigos, el kie, kial kaj por kio estas ĉia malbono, doloro kaj malfelico, militoj kaj katastrofoj?

Mi ne klarigos. Mi ne scias klarigi. Sed nek monismo, nek panteismo, nek dualismo nek materialismo kaj tiel plu sukcesos tion klarigi pli bone; mi fidas al teismo, ĉar ĝi estas el ĉiuj eblaj hipotezoj la plej simpla. Diru, kial devus tio malbona, doloriga, senseca, kion la vivo donas al ni, valori pli ol tio sana, felica kaj beleta? Da bono estas en la mond-ordo pli; sed tiom malbonon la homo sentas pli forte. Honeste klarigi, por kio servas neperfekteco, sufero kaj tiel plu, mi ne scias; sed mi vidas, ke la homo kaj la homaro povas kaj devas kontraŭstari neperfektecojn. Sen venkado de malhelpoj, sen trudaj kaj iam eĉ dolorigaj kaŭzoj por agado la vivo ne estus vivo kompleta. Mi pensas, ke filozofio ne bezonas advokaton. Kaj refutadi pesimismen? Malsano, malriĉo, krimoj kaj tiel plu ne estas per paroloj refuteblaj. Ne pensu, ke mi neas al mi malharmoniaĵojn kaj mizerajn materiajn kaj spiritajn. Kiam mi antaŭ nelonge venis Moravion en Židlochovice, mi audis tie kanti najtingalojn, ho, belege. Oni diris al mi, ke ĉi-jare la najtingaloj kantas, ĉar ili havas suficon da kuloj. Kaj traigis mian cerbon penso: Tiuj najtingaloj, jen, ĉu ili kantas siajn dankojn al Sinjoro Dio pro tiuj kuloj? Kaj kion tiuj kuloj - tiu ilia sumado estas ankau laŭdkanto pro tio, ke najtingaloj ilin glutas? Teleologio - malmola nukseto, sed eĉ se oni ne dentrompas gin, ĝi tamen pli facile estas tenata en la manplato ol la teorio pri senceleco, hazardo kaj haoso.

Dua argumento de teismo, ni ja havas, jen, pruvon nomitan kozmologia: sen unua kaŭzo, sen unua kreinto kaj moviganto ni ne povas kompreni estigon, movon kaj evoluon de universo. Laŭ vidmaniero kaŭzeca ni devas meti ian komencon de tiu kaŭzo-ceno; ne sufiĉas al ni, mi pensas, akceptadi suborditajn kaŭzojn ĝis senfino. Kaj pri la pozitivisma ignorabismo, doktrino pri nekonebleco de la unuaj kaŭzoj, agnostikismo, generale mi ne opinias, ke ĝi estas klarigo de la mondo kaj de la vivo.

Jam psikologie ĝi estas miriga: malpermesi al si demandojn pri la unuaj kaŭzoj. Ĝi estas kiel fabelo pri nau salonoj. En ĉiujn salonojn vi rajtas enpasi, eble en la dekan ne. Poste oni pensas, ke en tiuj nau nenio inda estas kaj ke unusole la deka valoras.

Proksimume tiel; kaj ne estas en ĝi pli, eble nenio. Hume kaj Comte faris eraron, kiam ili rifuzadis a limine serĉadi kaŭzojn - Comte tion eĉ malpermesadis preskaŭ policmaniere; li ankau laŭ tio finfartis, li prenis por si da malpermesita pano la plej grandan pecon, li enfalis en miton ĝis la oreloj.

Mi pensas, ke moderna naturscienco per sia doktrino pri entropio certigas Aristotelan postulon de la unua kaŭzo: se la mondo laŭ la mekanika teorio de kaloro finigos per egala temperatur-grado en ĉiuj siaj partoj, do per varmomorto, tiam la mondo ne estas depost la eterno, sed ĝi ko-

menciĝie en la tempo kaj en la tempo havos eĉ sian finon. Mi scias, ke tiu argumento de kelkaj fizikistoj ne estas akceptata.

Ekziston de Dio vi provas sole per tiuj du argumentoj?

Jes. Pli precize dirite, hipotezon pri ekzisto de Dio por la scienco teismo estas hipotezo, kiu laŭ postulo de logiko estas pli simpla kaj sekve pli pravigebla ol hipotezoj aliaj, ekzemple materialismo kaj similiaj. Mi iras pluen: kiel teisto, kiel pluralisto mi akceptas ankau ekziston de animo kaj ĝian senmortecon, mi estas certa pri ekzisto de animo kaj de animoj; sed pruvi tion lauracie per argumentoj, kiuj ĉiun silentigus, - tion mi ne scias. Estas ja sciencistoj, kiuj defendas materialismon, panteismon, monismon kaj tiel plu - mi ne rigardas min neerarpova kaj scianta ĉion pli bone. Mi pensas, ke hipotezo de animo senmorta ne kontraustaras biologion kaj psikologion, ne kontraustaras sciencen. Iam, en la juneco, min incitadis, ke mi ne havas pruvojn absolute konvinkantajn. Hodiaŭ mi diras al mi: ĉu ni estas devigataj, ĉu ni ja povas scii ĉion kaj posedi tion skribitan laŭ notaria maniero? Kia estus la mondo, se ĝi estus sen sekretoj por ni! Se ni kredus, ke ni scias ĉion, ni dikigus tro. Kiam mi estis simpla instruisto kaj instruadis filozofion, venadis al mi knaboj kaj demandadis tion kaj ion; ili ne povis kompreni, kiam mi diradis al ili - mi ne scias. Ili miris, kia filosofo estas tiu, kiu ne havas respondon pri ĉio.

Sed eĉ se vi ne povas senmortecon de la animo pruvi, vi devas havi almenaŭ motivojn, kial vi ĝin akceptas kun certeco.

Tion jes. Mi ne povas al mi presenti, ke tia bela kaj delikata aĵo, kia estas la pensado, ekkonado, pieco, morala tendencado, perceptado de beleco, la tuta kulturo, ke ĝi povus perdiĝi, ke ĝi povus esti por nenio. La fizikistoj diras - la energio ne povas perdiĝi; kaj ĉu tiu energio en ni? La animo movas la materion, la racio donas al la materio formon, difinas ĉelon kaj ekkonas tutan tiun mondon: ĉu ja povas tiu materio daŭri - kaj la animo ne? Ĝi estus miriga.

Kaj poste: la vivo mem deklaras kontraŭ la morto. Kompreneble, ĉio vivanta mortas; sed ĉio vivanta havas egan volon daŭri, transdaŭrigi sin mem, daŭri ident-maniere. La vegetaĵo denove revivas en sia idaro, transdonas ĉion pluen kaj nenion el siaj kvalitoj perdas. Unusole animo ne estus heredata, unusole animo ne havus daŭrigon. Ĝi estus nenatura.

Oni povus diri - ni transvivas nin en niaj faroj. Sed al kiom da homoj ĝi sukcesas transdoni al la estontaj generacioj efektivan verkon? Unuj mortas junaj, al aliaj ne estas donita ebleco uzi sian talenton. Mi ne povas pensi, ke povus simple perdiĝi tiu ebla verko en ili. Ĝi estus ne-justa.

Mi ne povas pruvadi senmortecon de la animo; sed duaflanke - ni ne povas efektive presenti al ni ne-eston, ne-vivon; ni povas al ni presenti finon de la vivo sole negative: ke ni ne vidas, ne audas, ne scias. Nia nocio de morto estas tiom malplana kiom nocio ne-arbo aŭ ne-herbo. Eble pro tiu malpleneco ni timas la mor-

ton kiel nigran truon.

Temas pri kiu-ius: mi morton ne timas, multaj homoj ĝin ne timas. Primitivuloj ne konas la timon pro la morto, mezepoko ĝin ne timis - nur la moderna homo havas timon pro ĝi. Unue li timas la dolorojn pli ol iamaj homoj -

- kiel tion verkis mortanta Wolker: "La morton mi ne timas, la morto ne estas malbona, ĝi estas sole parto de vivo malfacila. Mortadon mi timas."

Kaj due - multa moderna homo timas la morton, ĉar li estas tro ĝuema - la vivo ne estas por li granda dramo, li volas de ĝi sole manĝon kaj ĝuon; li estas nekredanto je Dio, ne estas en li sufiĉo da fido kaj sindedico. La moderna memmortigemo kaj timo pro la morto - tiu duopo interrilatas, same kiel rilatas timo kaj fugo. Sed tio estus problemo por si mem. Kiam ni pensas pri senmorteco, ni ne pensas tion pri la morto kaj kio estos post ĝi, kion pri la vivo kaj ĝia enhavo. Al mi senmorteco sekvas el valoro de la homa vivo, de la homa animo. La homo al si mem, homo al la homo, estas pli valora kiel estaĵo spirita. Kaj senmorteco de la animo sekvas ankaŭ el rekono de Dio, el kredo je mond-ordo kaj justeco. Ne estus justeco, ne estus perfekta egaleco sen eterneco de la animoj. Kaj fine - senmorteco estas travivata jam nun, en tiu ĉi vivo; ni ne havas spertojn pri la vivo postmorta, sed ni havas, ni povas havi sperton jam nun, ke vivon laŭveran kaj komplete lauhoman ni vivas sub specie aterni. Tiu sperto dependas finfine de ni, de tio, kiel ni vivas, de kio ni estas plenaj, kaj kion ni klopodas el nia vivo fari. Sole kiel animo inter animoj ni vivas nian vivon laŭ vereco kaj komplete. Ekzisto de animoj estas efektiva bazo de demokratio: eternaĵo ne povas esti indifera al eternaĵo, senmortulo egalas senmortulon. El tio amo al la proksimulo ricevas sian apartan - oni diras metafizikan - signifon.

Tradukis S. Kamaryt

Ni funebras

La 24-an de februaro 1990 mortis s-ro František S t a n ě k , multjara oferema kaj laborema esperantisto, honora membro de ĈEA. Pri Esperanto li meritigis precipe kiel instruisto kaj propagandisto.

En aĝo de 67 jaroj subite forlasis nin s-ino Vlasta H o r á k o v á la 12-an de marto 1990 en Nová Dubnica. Ŝi estis satata lektorino de la korespondaj kursoj de ĈEA kaj ŝi propagandis nian asocion ankaŭ en Slovakio.

La 3-an de majo 1990 forpasis post mallonga, sed peza malsano en aĝo de 83 jaroj s-ino Božena J e l í n k o v á en Kolín. Bona samideanino, klubanino kaj multjara instruistino.

Multjara membro kaj instruisto de Esperanto s-ro Arnošt H o j d y s forpasis en Vítkovice.

Honoron al ilia memoro!

Rudolf HROMADA 100 jaroj

La 9-an de novembro 1990 pasis cent jaroj ekde la naskiĝo de elstara ĉeĥoslovaka esperantisto Rudolf Hromada. Li plenumis elstarajn funkciojn en la landa organizaĵo ĉeĥoslovaka kaj en la internacia movado: ĝenerala sekretario de ĈAE kaj vicprezidanto de EAĈSR, membro de Internacia Centra Komitato, komitatano kaj honora membro de UEA, membro de Lingva Komitato kaj de Akademio de Esperanto, aktivulo en internaciaj konferencoj kaj kongresoj. Aŭtoro de eminentaj vortaroj, talentita poemtradukanto, eldonanto kaj redaktoro de altnivela gazeto "La Progreso", esperanta radioparolisto. Li mortis la 26-an de oktobro 1964 en Praha.

Jes. Rudolf Hromada estis mia instruisto, al kiu mi dankas la fakton, ke mi farigis bona esperantistino, ke mi penetris pli profunden en la Zamenhofan testamentaĵon, ke mi ekkomprenis kaj por la tuta vivo ekamis gin. Sed Rudolf Hromada estis eĉ multe pli: li estis mia pli aĝa amiko, tiu plej bona, tia, kian oni estimas kaj al kiu oni fidas senescepte, amiko helpema kaj komprenema. Ofte mi rememoras lin, ĉiam ne povante plene kompreni kaj plene koneciigi, ke li ne plu estas ... kaj tamen, tiom da jaroj pasis, depost kiam mi vizitadis lin, kiam ni kune laboris, kiam ni fieris unu pri la alia ...

Mi konatigis kun Rudolf Hromada en Hradec Králové. Iom bizare, ĉu ne? Nome, mi tiam logis kaj laboris en Týniště n. O. - post la terura dua mondmilito ni provis establi tie profesion teatron - kaj kiam mi en kelkaj monatoj alproprigis esperanton tiel, ke mi estis kapabla flue paroli, mi komencis vizitadi la esperantan klubon en Hradec Králové (gvidis gin tiam la fama konata s-ano Pytloun). Mi estis memlernantino, lerninta la verdan lingvon sole laŭ gramatikaj libroj kaj vortaroj kaj aŭdis gin parolata nur en tiu Hradeca klubo. Kaj foje, ceokaze de iu solena kunveno, alveturis el Prago ankaŭ sinjoro Hromada. Mi gis tiam nur aŭdis pri li, memkomprene mi sciis, kiu li estas, kaj kun ioma timtremo atendis la renkontiĝon kun tiel fama kaj por mi preskaŭ fabele neatingebla esperantista aŭtoritato. Dio, kiel juna mi tiam estis ... ah, kien la pasintjaraĵ neĝoj malaperis ...

Do, tiun vesperon oni starigis min antaŭ iom pli aĝan sinjoron, iom severe aspektantan, kaj prezentis min. Mi tiel bone rememoras pri cio - kiel sinjoro Hromada la tutan vesperon parolis kun mi, demandis, kiel longe mi lernas esperanton kaj miris eksciinte, ke nur kelkajn monatojn. Mian kuragecon pli kaj pli kreskigis liaj afablaj, kavalire gentilaj komplimentoj kaj fine mi babilis jam tute senbare. Sed kiam ni adiaŭis, sinjoro Hromada diris al mi subite: "Via esperanto estas gramatike senerara, sed la akcento ne tute ĝusta. Ĝi ne sonas malbone, tamen iom nekutime kaj strange."

Nu jes, mia akcento ne estis bona tiam - ja mi lernis la lingvon nur laŭ libroj. Tiun vesperon, reveninte hejmen al Týniště, mi prenis la esperantajn librojn kaj la tutan nokton laute legis tekstojn. Mi deziris, ne, mi sopiris, avide, freneze mi sopiris tuj, rapide forigi tiun mankon - kaj mi sukcesis. Komprenoble - ne dum tiu unua nokto ...

Pli poste, kiam mi mem instruis esperanton, tre urĝe mi devigis miajn lernantojn paroli de komenco kun ĝusta akcento - laŭ mia propra sperto mi sciis, kiel malfacile estas la malbonan akcenton dekutimigadi.

Kiam mi el Týniště revenis al mia naskiĝurbo, al Prago, komenciĝis mia daŭra kontakto kun sinjoro Rudolf Hromada. Li estis gramatikisto kaj instruis al mi tiel nomatan "altan gramatikon"; laborante kun li nur tiam mi lernis plene kompreni, kia lingvo estas esperanto, li malkevis al mi ties ĉiujn belecojn, belaĵojn kaj carmojn, li gvidis min en logajn kaj interesajn aventurojn, dum kiuj mi kunmetadis kaj kreis vortojn aldonante prefiksojn kaj sufiksojn, li sciis entuziasmigi min pri kaj por la uzado de aktivaj kaj pasivaj participoj, gerundioj, kaj paciencie akompanis min tra la mistera mondo de kunmetitaj tempoj. Ah, kara sinjoro Hromada - kion ĉion mi dankas al vi! Ja estis ankaŭ sole via merito, ke mi post mia naŭmonata esperanta ekzisto kapablis submeti min al la stata ekzameno kun rezulto "Eminente" ...

Kaj Rudolf Hromada ne estis nur gramatikisto, sed ankaŭ poeto, kvankam li ne verkis eĉ ununuran originalan poemon. Sed li tradukis poeziaĵojn tiel perfekte, kun tiaj sentemo kaj poezia senco, kiel sole poeto kapablas. Ja ĝis hodiaŭ en la esperanta literaturo havas sian altsignifan renomon la ĉeĥa "Ora trio" tradukista: Hromada, Lukáš, Pumpr. Kaj kiel tradukiston mi estimis kaj admiris lin eble ankoraŭ pli - se tio entute eblas - ol kiel gramatikiston. Mi estas ja aktorino kaj recitantino - kaj Hromada tradukis por mi multajn poemojn de mia ĉeĥa poezia repertuaro, precipe poezion de mia amata Frána Šrámek, sed ankaŭ poemojn de Viktor Dyk, Antonín Sova, J. S. Machar kaj aliaj. Kaj laŭ tiuj tradukoj mi povis plej bone pritaksi la lingvan perfektecon kaj poetan talenton de Rudolf Hromada, sed ankaŭ liajn obstinan precizon kaj senlaca diligenton, delikatan senton kaj poezian sencan, kun kiuj li cizelis ĉiun verson, pretis dum heroj priparoladi eblajn nuancojn, serĉante tiun plej bonan. Denove kaj denove li igis min reciti la poemon ĉeĥa kaj poste en la traduko, li komparis kaj se li ne estis plene kontenta, ne hesis eklabori eble eĉ de komenco. Sed la rezulto estis ĉiam perfekta - ofte mi bedaŭris, ke la eksterlanda aŭskultanto aŭ leganto ne povas plene ĝui perfektecon de la traduko, ne komprenante la ĉeĥan originalon. Pri tiaj miaj plendoj sinjoro Hromada komprenoble nur ridetis - "Por ĉeĥa leganto ne necesas ja la ĉeĥan poezion traduki - ni volas montri ĝian belon al tiuj, kiuj ne povas ĝui la originalon", li respondadis.

Multajn poemojn sinjoro Hromada tradukis por mi. Foje li finis tradukon de "Kluzo" (Frána Šrámek) kaj mi recitis la poemon.

"Ege sufera pensas mi,
kie mi satus vin trovi ... "

Kiam ni tiun tagon adiaŭis, Hromada subite diris al mi kun facila rideto: "Tiun ĉi poemon vi recitos al mi lastafoje - ĉs mia kremacio..." Tiam ektimigis mi protestis - mi absolute ne povis nek volie imagi, ke tiu mia granda amiko, instruisto kaj kunlaboranto en ĉerto simple ne plu ekzistus - kaj tamen venis tago, en kiu mi ŝtaris, nigre vestita, en krematorio antaŭ la ĉerko kaj koncentrigis ĉiun mian aktoran scipovon por senplure kaj per voĉo ne tremanta de doloro plenumi la deziron de tiu, kiu la unuan fojon ne rekompencos mian recitaĵon per kontenta rideto ... "ege sufera pensas mi, kie mi satus vin trovi..."

Multe vi donis al mi, sinjoro Hromada, amiko mia - pri ĉio, kion mi bone faris en Esperantujo, pri ĉio, kion mi konas, scias kaj scipovas - pri tio mi dankas vin. Vi meritas pri tio, ke mi trovis mian lokon en la verda patrujo. Kaj vi devus scii, ke ofte mi eĉ nun bezonus vin, vian ion ironian rideton, vian konsilon, vian helpon - ke ankoraŭ nun "ege sufera pensas mi, kie mi satus vin trovi...", aĥ ne, kie aĵa mi satus trovi vin, kie aĵa - kaj mi trovos vin nenie plu. Sed, kvankam mia propra tago jam ankau transpasis sian sunkulminon kaj klinigas al vespero, tamen mi ciam, ĉe ĉiu okazo fiere kaj kun respekto deklaras: "Jes, li estis mia instruisto ..."

Eva Seemannová

Frána Šrámek

Fabelo

Kiel infano ... Fabelo vi estas
kaj mi infano.
Ploras lagetoj, en revoj lun' nestas.
Kien knabinjo? Kaj kies vi estas?
Fabelo vi estas
kaj mi infano.

Is la mondo kaj sango eĉ is,
tie oi vojoj sub sorco sen-ama.
Vokos mi amon: aparu ĉi tie,
kor' mia - pura kaj voĉo - infana.

Fabelo vi estas. En revoj lun' nestas.
- Kien knabiaĵo? Kaj kies vi estas?
Mi ploras infane.
Fabelo vi estas.

("Života bído, přec tě mám rád")

Tradukis Rudolf Hromada

IVAN H. KRESTANOV

La nuna jaro estas aparte riĉa je centjaraj jubileoj. Unu el ili estas tamen tre signifa - temas pri la jubileo de la bulgara Esperanto-aktivulo Ivan H. Krestanov.

Li naskiĝis la 28-an de oktobro 1890 en Pirdop en malriĉa familio. En la j. 1904 li eklernis Esperanton, al kiu li restis fidela dum sia tuta vivo. Li studis en Francio kaj Germanio kaj poste farigis diplomita filologo kaj juristo; en Bulgario li estis lektoro de fremdaj lingvoj en varna, Botevgrad, Plovdiv kaj Sofio, kaj ĉie apud la germana kaj franca lingvoj li instruis ankaŭ Esperanton.

En 1912 li eldonis lernolibron de Esperanto, poste vortarojn Esperanta-bulgara kaj bulgara-esperanta (aperis tri eldonoj). Li kompilis Bulgaran antologion, por kiu li tradukis verkojn de pli ol 40 bulgaraj beletristoj kaj poetoj. Plus aperis "Nuntempaj rakontoj" kaj "Vilao apud la maro" de G. P. Stamatov. Cento da liaj tradukoj aperis en diverslandaj Esperantaj gazetoj. Post la unua mondmilito aperis lia libro "La bulgara lando kaj popolo" kaj poste dudeko da libroj kaj broŝuroj en lia "Bulgara Esperanto-biblioteko". Dum kelka tempo Krestanov redaktis la organon de BEA "Bulgara Esperantisto", kaj kunlaboris al "Enciklopedio de Esperanto".

Li satis vojaĝi kaj dum 15 jaroj li traveturis la tutan Eŭropon farante pli ol mil prilegojn pri sia patrolando. Estante en Parizo li laboris kiel redaktoro en la eldonejo de Sennacieca Asocio Tutmonda. Pro siaj lingvaj kaj literaturaj meritoj I. Krestanov estis elektita membro de la Lingva Komitato (1912 - 1929) kaj membro de la Akademio de Esperanto (1947 - 1966).

Li mortis la 4-an de septembro 1966 en Sofio. Li lasis neelvideblan spuron en la historio de la bulgara kaj ankaŭ de la monda Esperanto-movado.

El la verko "La Bulgara Lando kaj Popolo" ni oitu specimene, kion Krestanov skribas pri la bulgara virino:

Kaj la bulgarino? Ŝi estas sana, heroa, forta kaj laborema kreitaĵo, fidela kamaradino kaj modela domomastrino, ideala patrino kaj edzino. Jam de infaneco ŝi alligiĝas al siaj gepatraj moroj kaj kutimiĝas administri ĉiujn en- kaj eksterhejmajn aferojn. Somere kaj aŭtune ŝi estas sur la kampo, helpante - ofte kun siaj infanoj - la patron aŭ la edzon, kaj vintre en la hejmo ŝi ŝpinas aŭ tekmas. La kortbestaron ŝi priŝorgas; la neĵman laboron ŝi direktas kaj kondukas persone. Unuvorte, ŝi estas tute inteligenta, lerta, vigla kaj sperta domomastrino, kaj nenio povas okazi sen la partopreno de sia rezonema sago kaj de siaj feraj manoj. Krom tio ŝi estas tre sparema kaj modesta en siaj rilatoj. La vilaĝano malsatas ĉion, kio difektus siajn hejmajn kutimojn, kaj malestimas la maldiligentulojn. Siajn infanojn ŝi de frue instruas pri laboro kaj ofte riproĉas sian edzon, kiam li ne laboras.

La Asociaj Esperanto-eksamenoj en ĉi tiu jaro estas kunligitaj kun la datoj de 22-a - 24-a de aprilo kaj kun la urbo Olomouc.

En ĉi tiuj tagoj en la hanaka metropolo kunvenis 22 interesuloj el la tuta Ĉeĥa respubliko por prui antaŭ 7-membra eksamana komisiono la nivelon de siaj lingvaj kapabloj kaj konoj en Esperanto.

Kvankam la nombro de partoprenantoj estis kompare kun la antaŭaj jaroj iom pli alta, la organizantoj - membroj de junulara sekcio de Esperanto-rondeto en Olomouc - sukcesis prizorgi la tutan agadon eminente.

La eksamenoj okazis en la altlerneja kolegio "17-a de novembro", kie oni prizorgis ankaŭ loĝadon de partoprenantoj. Certe ankaŭ danke al tio oni kreis dum la tuta semajnfino, malgraŭ nigranda komprenebla tim-tremo de kelkaj partoprenantoj, agrablan kamaradecan atmosferon, kiu evidente influis sur la rezulton de la eksamenoj. Ĉe la eksamana komisiono, en kiu kunsidis ekzemple e-ino Barandovská aŭ s-ro Vondroušek, sukcesis preskaŭ ĉiuj kaj dimanĉe antaŭtagmeze ili akceptis la merititan ateston pri la sukcesa plenumo de la eksamenoj.

Krom la eksamenoj dum la semajnfino okazis en Olomouc ankaŭ kunveno de junulara Esperanto-sekcio, dum kiu oni ne nur pritaksis pasintan periodon, sed ĉefe oni pritraktis agadon por la venonta periodo. Samtempe estis elektita nova 7-membra komitato de junulara sekcio de ĈEA.

Ni opinias, ke ĉi tiu Esperanto-semajnfino sukcesis kaj ke dimanĉe ĉiuj partoprenintoj disvsturis en siajn hejmojn kun impresoj de agrable kaj aktive travivita semajnfino kaj kompreneble kun plua intereso pri laboro en la Esperanto-asocio. M.N.

La amika vizito

Je invito de E-klubo en Weiden, precipe de sinjoro Dandorfer, dek junaj gesamideanoj de E-rondeto ĉe ZK Tesla Pardubice visitis Federacian Respublikon Germanujo.

Jen ĉe landlimo ni estis de gastigantoj kore bonvenigitaj. Post loĝigo en ĉarma pensiono de naturamikoj en Trauschendorf ni veturis al ekskursiva loko "Monto kaolina". Tiu ĉi artefarita monto de kaolina defalaĵo nun servas por ripozo de visitantoj kaj loĝantoj de la regiono.

Eblas ĉi tie sur la blanka sablo sunbrunigi kaj ĉefe, eĉ somere, skiadi sur kaolina sablo. Apud la monto situas ankaŭ baseno por agrabla somera bano. Belajn momentojn ni poste travivis dum agrabla babilado en privata ĝardeno de sinjoro Jensche.

Dum dua tago ni vizitis urbon Nürnberg. Ĉi tie akompanis nin amikdeanoj el E-klubo Nürnberg. Dank' al afableco kaj komplezo de niaj gastigantoj ni trarigardis historian parton de la urbo, Preĝejon de Madono, Sebaldpreĝejon, burĝon, domon de pentristo Albrecht Dürer, Oran akvuĵon, foiroplacon, ĉe modernan komercan parton de la urbo. Kromordinara travivaĵo estis vizito de Metiista Korto. Tre kontentaj, kvankam laĉaj, ni revenis al la pensiono, kie ni amuziĝis, kantis kaj babilis kune kun niaj gastigantoj.

Marde ni vizitis ruinojn de burgo Flossenburg kaj nian viziton ni finis per trarigardo de urbo Weiden. Malgranda urbo fondita en la jaro 1241 de reĝo Konrad la IV-a kun belaj kaj puraj stratoj, kun mesepokaj muregoj, kun ĉarma historia urbodomo. Sur la urbodomo pendis ankaŭ ĉeĥoslovaka flago, pro kontaktoj kun nia urbo Tachov. Dum la promenado la trankvila parto de historia kvartalo eubite ŝanĝiĝis je vigla, vendejplena urbo. Ankaŭ tia estas Weiden.

Niaj gastigantoj estis tre atentemaj, afablaj, kompleksaj konatigi nin kun belecoj de sia regiono. Niaj junaj kaj pli aĝaj anoj praktike uzis la internacian lingvon kaj ekkonis, kion Esperanto alportas en internaciajn rilatojn. Ni ĉiuj esperas, ke niaj gastigantoj baldaŭ vizitos nin kaj niaj amikaj rilatoj disvastiĝos plu.

Pavel Nechvíle

Dum la revoluciaj tagoj en nia lando suferis multaj kvinpintaj steloj, inter ili ankaŭ la Esperantaj. La ostravaĵoj esperantistoj zorgas pri la E-monumentoj en la ĉirkaŭaĵo: jen modelo de la stelo por la E-monumento en Bohumín. La stelon mulditan el bronzo faris en la rondeto de junaj teknikistoj s-ano Milan Neuwirth.

En la klubejon de Praga klubo la unuan de majo posttagmeze mi venis precipe pro mia scivolemo kaj nelaste pro la fakto, ke je la kvina la saman tagon mi planis renkontigi en la proksima oficejo de ĈEA kun estraranino de Unuiĝo Franca por Esperanto sinjorino Raymonde Perault.

Min atendis kortusa renkontiĝo kun gejunuloj el kvidekaj jaroj, do nuntempaj plenkreskuloj, kiuj montris sian modelan entuziasmon por Esperanto.

Marta Křenková, animo de la renkontiĝo, komencis per purigado de la koridoro. Ĝi ne apartenas al la klubo, sed tamen; ĝi donas la unuan impreson...

Ĉesstis du honoraj membroj de ĈEA - Jaroslav Mařík kaj Drahomír Kočvara, super kiel kronikoj oni agrable memorigis al si la plej gravajn okazaĵojn de la movada pasinteco.

Tamen, ora punkto de la restado en la klubejo estis ĥora kantado sub gitara akompano de s-ano L. Mlejnek. Sekvante liajn belegajn pentraĵojn kun tekstoj de la kantoj ĉiuj povis facile kunkanti, senrigarde la fakton, ĉu ili memoras la tekstojn aŭ ne plu.

Sed poste mi jam traktis en la oficejo de ĈEA kun la estraranino franca pri estonta kunlaboro de niaj asocioj en formo de sendeviza interŝanĝo de libroj kaj turismaj rilatoj. La traktadon partoprenis ankaŭ la sekretario de ĈEA Z. Pluhař kaj cefdelegito por UEA L. Rýznar. Kaj post la traktado ni kvarope visitis la klubejon por povi almenaŭ parte ĝui la Esperantan etoson komune kun niaj "junularaj veteranoj".

Karaj ĉeestantoj de la renkontiĝo, senkulpigu min, ke mi ne konas vin ĉiujn, sed kredis, ke mi estas vere ĝojgita sentante, ke mi bonege utiligis la unuamajan posttagmezon enspirante de vi la poresperantan entuziasmon kaj tiamaniere ankaŭ forton al mia agado por Esperanto. Pro tio mi ege dankas al vi ĉiuj.

Petro Chrdle

Pri akademiaj esploroj kaj instruado en Bad Saarow

De la 27-a de aprilo ĝis 2-a de majo 1990 denove okazis grava seminario en la gastodomo de Kulturligo, en Bad Saarow.

Kolektigis 37 fakuloj el la akademia sfero por trakti per 24 prelegoj la temon "Esperanto - objekto de akademia esplorado kaj instruado". La partoprenintoj venis el Bulgario, GDR, FRG, Japanio, Hungario, Pollando, Rumanio kaj Soveta Unio. Aparte interesa estis la prezento de la rumana akademia modelo, krei Esperanto-movadon en nacia skalo, prezentita de prof. F. Bociort, prezidanto de la nove fondita Rumana Esperanto-Asocio. (GDREA)

Sur la kovrilo

En la E-Klubo Vítkovice s-ano Vondráková tostas kun s-ano D. Kočvara sub blaga karbo-pentraĵo de D-ro Zamenhof fare de franca artisto. La bildon donacis al la klubo s-ano Milada Josková el Praha.

Rondeta vivo

Jeseník Nova Esperanto-rondeto estis fondita en Jeseník la 5-an de januaro 1990. La rondeto kunlaboras kun Esperanto-klubo "Paco" en Šumperk. La 19-an de majo okazis en Jeseník regiona kunveno de esperantistoj, dum kiu oni plantis simbolan Esperanto-arbon.

La 3-an kaj 4-an de majo 1990 visitis la distrikton Šumperk s-anino Raymonde Perault el Pariza centro de Unuiĝo Franca por Esperanto kaj s-ano L. Rýznar el Pardubice. La visito havis laboran karakteron. La Jeseníkaj kaj Šumperkaj esperantistoj komune petis s-aninon Perault pri perado de serioza kaj daŭra reciproka kunlaboro kun kelkaj E-grupoj en Francio, kiuj en venonta jaro (1991) povus veni Jesenikon por dek kvar tagoj por partopreni kun aliaj en aktiva helpo al montaro Jeseníky en la kadro de la III-a E-arbara tendaro VERDA HELPO. Oni priparolis la kreon de "E-triangulo de reciproka kunlaboro" (Francio - Ĉeĥoslovakio - Benino). Fine s-anino Perault promesis en la jaro 1992 danove veni al Jeseník kaj Šumperk.

Adreso por venontaj partoprenantoj en Verda Helpe 1991: Stanislav Droppa, sídl. 546, 788 14 Šumperk 6. Štefan Takáč

Olomouc Jarkunveno de Esperanto-klubo en Olomouc okazis la 3an de aprilo 1990. Partoprenis ĝin 38 membroj kaj gastoj el Ostrava, Přerov kaj Prostějov. Ĉestis du membroj de CK de CEA, nome s-anino J. Vondráková kaj s-ano ing. K. Janouš. Kulturenmetaĵon prezentis s-ano Jan Duda, membro de Moravia filharmonio. Estis pritraktita agado de la klubo en pasinta periodo kaj ĝia laborplano por ĉi tiu jaro. El iniciato de s-ano ing. Janouš oni pridiskutis ankaŭ la eblecojn de Esperanto-kunlaboro post nuligo de nunaj administraj regionoj. Estis rememorigita granda graveco de kunlaboro de mezmoraviaj esperantistoj kun esperantistoj el Ostrava-regiono en la tempo post likvido de EACSĜ en jaro 1952. Tial oni rekomendis daŭrigi tian kunlaboron ankaŭ en estonteco.

La jarkunveno elektis 12-membran komitaton de la klubo kaj la ĝisnunan prezidanton D-ron Vladimír Mohapl decidis nomi honora prezidanto. Kiel nova prezidanto de la klubo estis dum unua komitata kunveno en sekreta voĉdonado elektita s-ano ing. František Svoboda.

La 27-an de marto 1990 visitis kunvenon de Esperanto-klubo en Olomouc s-ano J. Grsen el ŝtato Wisconsin en Usono.

La 10-an de aprilo venis en la kunvenon de ĉi tiu klubo grupo de junaj bahaanoj, kiuj havis sian internacian renkontiĝon en Olomouc. La grupon alkondukis s-ano Alexandru Almasan el urbo Cluj en Rumanio, kiu fervore propagandis Esperanton dum la menciita internacia bahaa renkontiĝo.

Dr. Mohapl

Prostějov Esperanta klubo en Prostějov, fondita la 7-an de februaro 1909 havas hodiaŭ 42 anojn. La klubanoj kunvenadas ĉium ĵaŭdon je la 18.30 h en klubejo Nlaváčkovo nám. 1, kie ili havas eblecon paroli per Esperanto pri diversaj temoj. Kvar niaj klubanoj faris asoci-

ajn eksamenojn en Olomouc. Nia Esperanta klubo ankau tre bone kunlaboras kun ĉirkaŭaj kluboj en Olomouc, Vyškov, Přerov, Šumperk kaj kun nova E-klubo en Jeseník.

Jam komence de jaro 1990 komencis nia klubo aranĝi en bazaj kaj mezaj lernejoj prelegojn pri Esperanto por instruistoj. Ni volas akiri intereson ĉe instruistoj pri Esperanto kiel lingvo, kiu ili povus instrui en lernejoj. En marto reprezentanto de nia Esperanta klubo traktis en la lerneja fako de Distrikta nacia komitato kun ĉiuj lernejestroj en distrikto Prostějov pri ebleco por instruistoj ellerni Esperanton kaj poste instrui ĝin en lernejoj kiel nedeviga objekto. Direktoroj de lernejoj pridiskutis tiun ĉi eblecon kun instruistoj kaj jam aliĝis kelkaj instruistoj, kiuj volas post la kurso instrui Esperanton en lernejoj.

Jar. Liška

Vítkovice Post tridekjara laboro la E-klubo en Vítkovice finis sian agadon en la Domo de Kulturo de Metalurgia Entrepreno kaj ekde la 1-a de septembro ĝi ekaktivis kiel interesrondeto ĉe Distrikta kulturcentro en Ostrava. La kunvenoj okazas ĉiumerkrede de la 18-a h en Polifunkcia domo, Zelená-str. n-ro 30 (Verda strato n-ro 30). Ekde septembro oni gvidas du kursojn por komencantoj, unu por progresintoj kaj konversacian kurson. En la Urba domo de infanoj kaj junularo ekfunkciis rondeto de junaj esperantistoj.

La subaj fotoj montras la aktivecon de esperantistoj el Vítkovice. D. Kočvara propagandas E-on en Pardubice al tieaj logantoj. - Usona esperantisto Jakob Green kun D. Kočvara ĉe la Esperanta monumento dediĉita al J. A. Komenský. - S-ano Ludvík Chytil el Přerov rakontas pri sia vizito al Italio. - Pri la moroj en Tajlando la 18-an de aprilo 1990 rakontis Pho Thankhajadpaikun el Bangkoko. (Fotoj de Ing. Hemerka, D. Kočvara kaj R. Wolkowinskij.)

Maja rakonto

LA BUKEDO POR HEROO

Rozkoloraj floroj de kaŝtanoj malrapide mortas en vazo. Kaj denove ekfalis en mian animon tiu malnova tristo, kiel ĉiam, kiam mi vidas florojn de kaŝtanoj...

Tiam mi vidis lastfoje la feliĉan vizagon de fraŭlino Julie. Ŝi staris sub floranta kaŝtano kaj mi plukis, sidante sur dika branĉo de maljuna arbo, rozkolorajn kaŝtanflorojn kaj mi jetis ilin al fraŭlino Julie.

Ŝi tenis jam grandegan bukadon el kaŝtanfloroj kaj kriis: "Dankon, amiko, jam sufiĉas, nur ne ekfalu!"

Sed mi plukis kaj jetis novajn florojn kaj jaluzis pri feliĉa rideto de fraŭlino Julie.

Kie nur estas vi nun, mia fraŭlino Julie? Ĉiam denove, ĉiujare printempe, mi vidas vian feliĉan vizagon, kiam antaŭ nia domo floras la maljuna kaŝtano, kvankam vi certa forĝetis tiun malgrandan, lentugplenan knabeton, kiu loĝis en la unua etago.

Fraŭlino Julie loĝis en tria etago de nia domo. Ŝi estis unugola fraŭlino, kium mi amis. Ŝi estis ankaŭ tute malsama, ol aliaj fraŭlinoj, kiel ekzemple mia dekkvarjara fratino Hedvika: Dum la tuta tago ŝi kantis neeblajn kantojn terure falsovoce, pri tio, kiel "ekfalos ombro sur la parkon Petřín kaj ŝi verŝos larmojn de feliĉo en blankajn lekantojn". Kaj de la tempo, kiam ŝi ricevis travideblajn silkajn ŝtrumpojn, ŝi estis jam tute netolerebla.

Foje mi diris al mia panjo, ke ni povas intersangi mian fratinn Hedvika por fraŭlino Julie. Sed panjo ridetis: "Do, saĝnas al mi, ke vi estas enamiginta! Kiam mi renkontos fraŭlinon Julie, mi devos diri al ŝi pri tio, kiel vi amas ŝin!"

Mi rugigis kaj fervore defendis min, ĉar tio estis vero. -

Fraŭlino Julie loĝis en nia domo jam ses jarojn. Jam ses jarojn daŭris la milito kaj kiam mia panjo foje parolis pri fraŭlino Julie, ŝi ĉiam aldonis: "Tiu bonega knabino! Mi deziras al ŝi el tuta mia koro, ke revenu ŝia sinjoro Vávra viva kaj sana! Kiu knabino farus tion, atendi ses jarojn?"

Kelkfoje mi demandis mian patrinn pri tio, sed ŝi ĉiam diris: "Ne demandu pri tiuj aferoj, vi estas ankoraŭ tro malgranda!"

Sed mi bone sciis, ke sinjoro Vávra devis eskapi pro faŝistoj, kiuj nun ekspansiis en nia lando kaj ke fraŭlino Julie estis fianĉino de sinjoro Vávra kaj ĝis ilia edziĝfesto mankis nur kelkaj tagoj. Kaj nun Julie atendis lin ĉe lia patrino, kiel ŝi tiam promesis al li.

Sed mi opiniis, ke sinjoro Vávra ne povis elekti pli malbonan lekon por tiel longa atendo. Lia patrino, sinjorino Vávrová, estis maljuna,

seka virino kun severaj, grizaj okuloj. Mi ne memoras sin ekrideti. Kaj Julie diris al ŝi "panjo", kvankam laŭdire ŝi havis sian veran patrinon ie en Ŝumava. Mi neniam povus diri al sinjorino Vávrová "panjo", kaj ankaŭ neniam mi povus logi ĉe ŝi.

Fraŭlino Julie neniam stulte demandis al mi, kiel mi lernas kaj ankaŭ neniam diris, ke mi estas tre simila al mia paĉjo, aŭ ke mi aspektas kiel mia panjo, kiel kutime netolereblaj homoj diras al ĉiuj infanoj.

Mia amikco kun fraŭlino Julie komencigis jam antaŭ unu jaro, tiam, kiam mia paĉjo bezonis la biciklon por alporti ĉiun da faruno el provinco. Veturi per vagonaro estis tiam tre danĝere, ĉar faŝistoj tiujn aferojn, kiel aĉeti farunon sen nutrajkartoj, punis tre severe.

Mi ploris, ke mi ne povos fari ekskurson kun miaj kamaradoj. Fraŭlino Julie ĝuste iris hejmen el laboro. Ŝi ekvidis larmojn en miaj okuloj.

"Kio okazis?" demandis fraŭlino Julie afable.

Plore mi diris al ŝi ĉion.

"Mi povas prunti al vi mian biciklon, ĉu vi volas?" ekridetis fraŭlino Julie.

Kaj de tiu tempo ŝi estis por mi "mia fraŭlino Julie".

Post tio mi jam prunteprenis de ŝi ankaŭ librojn kaj mi uzis ŝian bonkorecon tre ofte.

"Kiel ŝi maljunigis!" oni diris pri fraŭlino Julie. Sed ŝi plaĉis al mi tia, kia ŝi estis. Mi jaluzis pro sinjoro Vávra kaj mi sekrete esperis, ke li ne revenos.

Tio estis jam unu monaton post la milito, kiam la patrino de sinjoro Vávra montris al ĉiuj la leteron de sia filo. El Anglujo.

"Li vivas! Kaj li revenas! Kaj laŭdire kumportos al mi donaceton... surprizajon! Jes! Nur al Julie apartenos prave mia filo! Ĉu vi scias, kio estas tio, ses jarojn fidele atendi?" diris sinjorino Vávrová fiere. "Sed nun ŝi havos rekompencan! Ŝia edzo estos milita aviadisto! Heroo! Julie havas jam tridek jarojn, mia filo tridek unu...".

"Almenaŭ ili estos saĝaj geedzoj!" diris mia panjo ĝoje. "Kaj kion faras fraŭlino Julie? Mi kredas, ke ŝi estas felica!"

"Ŝi tute rejunigis! Ŝi tre bezonas tion. Mia filo vidis Julie-n lastfoje, kiam ŝi estis nur dudekvarjara. Li pensas, ke Julie estas eble jam edziniginta. Sed jam morgaŭ li vidos! Hodiaŭ Julie devas ankorau viziti friziston! Sed ŝi de mateno nur ordigas kaj purigas tutan nian loĝejon! Mia kara Julie!"

Kaj sinjorino Vávrová rapide foriris en alian etagon, rakonti pri sia ĝojo.

Mi renkontis fraŭlinon Julie sur la korto. Ŝi ridetis per sia larĝa, belega rideto, ĉe okuloj ventumiletojn el faltoj.

"Kiam sinjoro Vávra alvenos?" mi demandis jaluzplena.

"Morgaŭ, mia malgranda amiko. Sed vi ne povas memori lin, vi havis nur tri jarojn, kiam li devis foriri!"

"Kaj ĉu mi povos ankaŭ viziti vin, kiam estos sinjoro Vávra hejme?"

"Kompreneble jes!" diris fraŭlino Julie felice.

"Do - okaze mi povas ekpluki bukodon por li. Ĉu plaĉos al li kantan-floroj?"

Ŝi kapjesis kaj mi rapide ekgrimpis inter brancojn de maljuna kaŝ-
tanaro. Supre blugra, printempa ĉielo kaj subs staris fraŭlino Julie
kaj feliĉe ridis...

Tagon post tio, matene, mia patrino metis acetaĵon sur la tablon
kaj diris mallauté: "Sinjero Vávra estas jam hejme." Kaj ŝi havis lar-
mojn en okuloj.

"Panjo - - sed kial vi pleras?" mi ekkriis.

"Sinjero Vávra revenis - - sed - - ne sola. Li revenis kun sia ed-
sino, tre juna angla knabino. Ŝi havas nur dek naŭ jarojn. Kaj ili havas
jam ankaŭ knabeton, tre ĉarman, li havas unu jaron", diris panjo, tuta
en larmoj.

"Kaj fraŭlino Julie - - kie ŝi estas? Kion faras ŝi?"

Mi ne atendis respondon kaj kuris en la trian etagon. Julie nun de-
vas iri al ni. Mia panjo certe permesos tion...

Kun batanta koro mi skonoris. La pordon malfermis al mi sinjorino
Vávrová.

"Kion vi volas?" ŝi demandis kolere. Kaj en tiu momento mi ekvidis
en antaŭcambro vesthokon kun malgranda virina ruĝa jako el ledo ĉe blua
mantele de aviada uniformo...

"Kie estas fraŭlino Julie?" mi demandis mallauté.

"Ŝi foriris hejmen, hodiaŭ nokte!"

Kaj sinjorino Vávrová fermis post la historiaĵo de fraŭlino Julie
la pordon.

La 21-an de marto 1990 prelegis en la E-Klubo Vítkovice D-rino Věra
Barandovská pri manieroj de instruado de Esperanto. Post la prelego ŝi
subskribis eian novan lernolibron "Esperanto por memlernantoj", eldoni-
tan de Ŝtata Pedagogia eldonejo en eldonkvanto de 20000 ekzempleroj.
La kurson en Vítkovice partoprenas ankaŭ 4 skaterlandanoj, inter ili
Ing. Hamad Mohamed el Palestinio. (Foto de Radek Wolkowskiĵ)

El fervojista historio

Trakoj al fervojstacio "morto"

Kiam falegas la ponto

Pasis jam 110 jaroj de post unu el la plej teruraj katastrofoj. La 28-an de decembro 1879 furiozis en Skotlando fortega uragano. La poŝta trajno trafikis el Edinburgo al Dundee. Kiam ĝi atingis la sudan parton de la ponto super la rivero Tay, la vento transformiĝis en orkanon. En la momento, kiam lokomotivo troviĝis meze de la 75 metrojn alta ponto, la ŝtalaj mastoj ne eltenis kontraŭstari fortegan blovadon de la ventego. La meza parto de la viadukto enbismigis. En akvon de la rivero Tay falis ĉiuj vagonoj kun 80 pasageroj. Ĉiuj trovis tie la morton. Kialo de tiu ĉi katastrofo estis senduba. Erara konstruado de la ponto, malzorgema realigo de la projekto. Kruta ironio de la sorto estas, ke la ponto estis transdonita al trafiko kun luksega pompo nur unu kaj duonon da jaro antaŭ la akcidento.

Ĉu kulpis Eĵfelo?

Ankaŭ la plej granda katastrofo en Svisio iomete similis al tiu skotlanda. Sed la pontego super rivero Birs proksime de Münchenstein falegis la 14-an de junio 1891 ne dum malbona vetero, sed dum beleĝa, sunoriĉa tago. Ekspertoj pli poste konfirmis, ke la ponto estis difekta jam de post ĝia konstruado. Kvankam ĝia konstruanto estis la fama franca inĝeniero Aleksandro Gustavo Eĵfelo! Ĉu li facilanime faris eraron? La ponto super Birs, konstruita en la jaroj 1874-1875, ne estis destinita por pezaj ŝarĝoj, kiujn oni tie transportis en 1891. Post ekfunkciigo de la pli pezaj kaj pli povumaj lokomotivoj oni plifortigis transversajn latismastojn, sed tio ne sukcesis.

La popola festo en Münchenstein, kunligita kun prezentado de la kantensembloj, altiris multajn spektantojn. Jam ekde mateno alveturigadis la trajnoj apartenantaj al fervoja kompanio Jura-Simploncentojn da pasageroj. Ankaŭ al la unua posttagmeza trajno, forveturanta el Basel je la 14-a horo 15 minutoj, oni aldonis du vagonojn kun plua lokomotivo, destinita helpi transporti pligrandigitan ŝarĝon. La tuta trajno pezis 324 tunojn. Duonkilometron de la fervoja stacio Münchenstein la trajno traveturas la ponton super rivero Birs. Dek minutojn pli frue tie ĉi traveturis vartrajno pezanta 718 tunojn kaj neniu problemo aperis. Sed dum la momento, kiam lokomotivo de la pasagertajno el Basel traveturis la ponton kaj atingis jam la duan bordon, la ponto en sia meza parto disrompiĝis. Ambau lokomotivoj, la poŝta vagono, ŝarĝvagono kaj unuaj kvar pasagerovagonoj falis en la riveron. La kvina vagono restis staranta rando de la trarompita ponto kaj restanta parto de la trajno su la bordo. Ekregis nepriskribebla paniko kaj teruro. De malsupre, el

riverfluo oni aŭdis vekriojn de la vunditaj pasageroj, veelkriojn pri helpo. Okaze de la akcidento 73 homoj estis mortintaj kaj 171 vunditaj.

Kunpuŝigo de kvin trajnoj

Dum la unua mondmilito okazis ankaŭ la plej nigra tago de la britaj fervojoj. En Quintinshill tiam forpasis 226 homoj, ĉar relkomutisto forgesis, ke sur unu trako restis stari trajno. Postsekvo de la forgeso estis teruraj. Kvin diversaj trajnoj, la ĵam menciita, respektive forgesita loka trajno, la vartrajno, la neŝargita karbotrajno, la milita transporttrajno kaj la nokta eksprestrajno Londono - Glasgow aperis en tiu ĉi terura kunpuŝigo. Unue la milita trajno, veturanta per rapido 110 km/h ektusegis la lokan trajnon, starantan sur la sama trako. Lokomotivo de la milita trajno elreliĝis kaj restis transverse staranta sur du trakoj, la vagonoj amasigis unu sur alia. Kun tiu ĉi amasego de feraĵo kaj malesperaj homoj koliziis la nokta londona eksprestrajno. La katastrofon pligrandigis la fajrego, aperinta kaŭze de la difektita instalaĵo de la enstacia gaslumigo. Kaŭze de tio komencis bruli ankaŭ apude staranta vagonaro kun karbo. Tiuj, kiuj postvivis la kunpuŝigon, laŭvorte ekbrulis. Forpasis 214 soldatoj kaj 12 personoj el aliaj trajnoj, tre multaj estis ankaŭ grave vunditaj.

La lokomotivisto avertis vane

En oktobro 1917 Francio sendis milittrupojn helpe al italaj trupoj, danĝerigitaj fare de germanaj kaj aŭstriaĵaj batalionoj. Dum decembro la situacio sur la fronto ŝanĝigis. Parto de la francoj ricevis permeson forveturi por libertempo. La 17-an de decembro 1917 envagonigis en la tre longan trajnon en apudlandlima stacio Modane multaj feliĉaj, gajigitaj soldatoj. Sed lokomotivestro estis plena de duboj. La lokomotivo havis destinitajn parametrojn por tiri 144 tunojn. Sed la trajno estis troplenigita, kun homoj kaj varoj ĝi pezis sume 526 tunojn! La lokomotivestro atentigis, ke dum tiuj ĉi cirkonstancoj minacas grava danĝero dum veturo sur la abrupta deklivo al Chambery, tiom pli, ke reloĵ estis kovritaj per frostglaĉindajo. Sed liaj atentigoj estis vanaj. Oni ordonis al trajno forveturi. La lokomotivestro malrapide, singardeme ekveturigis la trajnon. Sed poste ĵam nenio povis haltigi la katastrofon. Rapido de la trajno ĉiam pli kaj pli kreskis, la bremsado estis nesufiĉa, la ŝargo de la trajno trioble superis la bezonatan bremspovumon. La trajno "flugis" malsupren. Dum la sama tempo staris en fervojstacio Saint-Michel-de-Maurienne trajno plena de vunditaj soldatoj, preparita pluveturi al lazareto en Modane. En lasta momento oni ekrimarkis la danĝeron kaj la trajnon oni rapide sukcesis manovri sur alian trakon. Sed sorto de la pasageroj el Modane ĵam estis neŝangebla. En unu el multaj mallargaj kurboj koliziis kun protekta muro la vagono kun valizoj, de kiu tuj poste fortirigis lokomotivo kun tendro. Je rapido 150 km/h alveturigis la vagonon ceteraj 18 vagonoj. Dum momento aperis grandega rubaĵo. Okazis nepriskribebla infero, el kiu savigis nur 200 homoj, 800 soldatoj ne transvivis la katastrofon! La lokomotivestro Louis Girard en la fortiriginta lokomotivo ne pereis. Oni arestis lin, sed post prijuĝo de ĉiuj cirkonstancoj la milittribunalo liberigis lin.

Antaŭkristnaska akcidento

La 23-an de decembro 1933 okazis en Francio la plej granda fervoja katastrofo en intermilita periodo. La vespera rapidtrajno Parizo-Strassbourg de malantaŭe puŝis la trajnon el Parizo al Nancy, haltigita en Pomponnes, ĉar antaŭ ĝi oni sendis sur linion la pasaĝertrajnon. La kunpuŝigo estis tiom granda, ke la ses lastaj vagonoj de la staranta trajno estis tuj ruinigitaj. La lokomotivestro kaj hejtisto de la rapidtrajno al Strassbourg asertis, ke la signalilo montris veturpermeson. Akuzo pli poste citis, ke la aserto ne estas tute vera, sed nek dum ĵugproceso nek pli poste oni tute klarigis la okazintaĵojn. Dum katastrofo perdis la vivon 230 pasaĝeroj kaj pli ol duonmilo estis vunditaj.

Tragedio de la "nigraj" pasaĝeroj

En malgranda suditala montara stacieto Balvano staris la 2-an de marto 1944 du vaporlokomotivoj, preparitaj forveturigi 47 vagonojn de la vartrajno tra tunelo Armi al vilaĝo Pontenzo. La vartrajnoj estis tiutempe plenaj de nigraj pasaĝeroj. Dum tiuj ĉi malfacilaj militjaroj multaj strebis eluzi komercadon je la nigra merkato, oni sparis ankaŭ vojaĝkostojn. En la vartrajno trovigis proksimume 600 personoj! La lokomotivoj, en kiuj oni hejtis per malbonkvalita karbo, tiris longan vicon da vagonoj sur la montardeclivo nur kun la plej granda fortostreĉo. Kiam la tuta trajno enveturis tunelon, la lokomotivoj movigis lastfoje. Unutraka tunelo baldaŭ pleniĝis per sufoka fumo. La lokomotivisto, hejtistoj kaj plimulto da pasaĝeroj mortis pro sufokigo.

Teruro en la antaŭurbo

Ankaŭ postmilitaj jaroj alportis kelkajn tragediojn. Ni menciuj almenaŭ du el ili. La 22-an de februaro 1948 oni nevolonte rememoras en la svisa Wädenswil. Vespere de la menciita tago ĉi tien alveturis trajno, per kiu revenis el Zŭrich al Sattel multaj skiintoj. Sed la lokomotivisto erare bremsis kaj ne sukcesis bremsigi la trajnon. La lokomotivo per sesdekkilometra rapido surveturis unue la haltigilon fine de la senlireja trako kaj poste la domon. La katastrofon ne transvivis 22 pasaĝeroj.

La fervoja reto en Londono kaj ĝia proksima ĉirkaŭaĵo estas neordinare densa. Oni ne povas miri, ke de tempo al tempo tie ĉi okazas akcidentoj. En la antaŭurba stacio Harrow and Wesaldstone okazis simila situacio kiel en Quintinshill en 1915. La eksprestrajna lokomotivo el Perth renversigis sur la apudan trakon, sur kiu ĝuste proksimigis la matena rapidtrajno el Londono al Liverpool. Ambaŭ lokomotivoj de tiu ĉi trajno samtempe kun partoj de vagonruinoj de kelkaj vagonoj estis post karambolo forjetitaj al perono plena de vojaĝantoj, atendantaj antaŭurban elektran trajnon. La katastrofo kaŭzis morton por 112 homoj.

Kompilis Jindřich Tomášek

Tielnomataj propraj nomoj estas vasta kvanto de vortoj, kiuj ne signas ĝeneralajn nociojn, sed unuopajn. En lingvoj, kiuj uzas latinajn literojn, evoluis kutimo skribi ilin per komencaj majuskloj skribaj kaj presaj. Nome la origina latina literaro konis nur 21 majusklojn presajn el nuna vidpunkto. Skribaj literoj kaj minusklaj presliteroj komencis ekzisti nur pli poste kaj ne ekzistas krom rusa azbuko en aliaj literesistemoj.

Nuntempa stato estas tia, ke en latina alfabeto ekzistas kvar ĉefaj tipoj de literoj: presaj majuskloj, presaj minuskloj, skribaj majuskloj, skribaj minuskloj; la komencanta lernanto estas ellernonta ĉiujn kvar tipojn, se tiu ne suferas pro disleksio kaj disgrafio. Kaj ĉar la sonoj estas pli multaj ol 21, do estas necesaj reguloj de ortografio, kiel esprimi ĉiujn sonojn. Sed al tiuj reguloj de ortografio pro prononcado venas ankoraŭ reguloj pro uzado de majuskloj en komenco de vortoj, kiuj ne estas samaj en ĉiuj lingvoj kaj eĉ ne unuecaj en unuopaj lingvoj, ĉar oni povas diskuti pri tio, kio estas propra nomo skribenda per komencajusklo.

En ĉiuj lingvoj, kompreneble kiuj uzas latinan kaj rusan alfabetojn, estas nepre nomoj de personoj faktaj propraj nomoj, nuntempe du, tri aŭ eĉ kvar, plue tielnomataj geografiaj nomoj, sed tie ne estas unueco, fine kelkaj aliaj.

Estas ĉefe du problemoj: ĉu Esperantigi ilin, per tradukado aŭ nur per adaptado, ĉu skribi majusklon, precipe se temas pri diferencaj konceptoj en diversaj lingvoj. Ĉiu Esperantigo estas pliricigado de vortotrezoro, do se validas, ke vortaro de Esperanto havis 800 radikojn, do nun vortaroj havas 800 pagojn, kio estas argumento kontraŭ facileco. Oni ja diras, ke lingvoj havas eĉ 200 000 vortojn, sed tiu nombro estas dubinda kaj nepre neutila, ĉar oni povas utiliĝi plej multe dekonon. Krome Esperanto povas aserti, ke en ĝian trezoron apartenas latinaj vortoj, same kiel la aliaj lingvoj kalkulas en tiun nombron ĉiujn vortojn iam uzatajn.

Nomoj de personoj plej ofte ne estas tradukataj. Iuj esperantistoj strebas traduki antaŭnomojn, iuj eĉ familiajn nomojn, ili asertas, ke tiel faris gravaj personoj en la meza epoko, ankaŭ greka kaj latina lingvoj tradukis aŭ adaptis kelkajn nomojn. Nome Esperantigo estas avantaĝa, ĉar oni povas eluzi la Esperantan gramatikon, sed eĉ tio gvidas al problemoj: unue oni preferas nur kelkajn antaŭnomojn, ekzemple kristanajn, due oni hezitas en kazo de virinaj nomoj: ne taŭgas ĉiam la Esperanta sufikso: Jozefo, Jozefino, iam ne estas duopoj, ekzemple virinaj nomoj Eva, Vera, Brunhilde, Nataŝa, Naŝa. En kazo de "Mario" estas tuj riproĉo de Okcidentalistoj, kiuj opinias la finaĵon de substantivo vira. Iam aperadis gazeto "Ĝepatroj Esperantistaj", kiu proponis por viraj antaŭnomoj finaĵon o, por virinoj a. Sed tio estis kontraŭ nia gramatiko, a estas finaĵo de adjektivo, do oni tiel forigis la facilecon de vortformado, krome virinoj povas senti sin ofendataj, ĉar adjektivo estas laŭ etimologio "io aldonita, apuda". Tial estas Esperantistoj, kiuj rifuzas Esperantigi nomojn de personoj. Iu franco skribis "Charles de Gaulle

ne estas Karlo de Gaŭlo", nia Esperanta gazeto skribis antaŭ 1950 "Ĉe tiaj personoj, kiel Jan Masaryk, Gottwald ne estas necesaj tra-dukoj de antaŭnomoj".

Alia afero estas geografiaj nomoj. Kelkaj estas nepre traduken-daj, ekzemple nomoj de ŝtatoj kaj landoj, oceanoj kaj maroj, sed aliaj ne estas tiel gravaj. Sed estas necesa certa kompromiso. Ek-zistas urboj, kiuj origine ne estas skribitaj en latinaj literoj, do tiuj nepre estas tradukendaj aŭ lasendaj en latina transskribo, kiu ja ne estas bildo de prononcado en multaj lingvoj. Do eĉ urboj, kiuj estas en lingvoj skribataj per latinaj literoj, ne estas en Es-peranto facile uzablaj, ĉar oni skribas "Newcastle", sed nur angloj scias, ke tio estas legata "Njukhesle". En ĉeĥa lingvo aperis antaŭ 50 jaroj vortoj "football, wolleyball", sed nun ili estas ĉeĥigitaj laŭ ĉeĥa ortografio kaj oni nun skribas kaj legas "fotbal, volejbal", eĉ se angle tio estas prononcata alie. Kelkaj Esperantistoj Esperan-tigas nomojn de urboj, en kiuj estis UK, aliaj Esperantigas nomojn de ĉefurboj kaj aliaj gravaj urboj, sed en la vorto "gravaj" estas ĝuste tendenco al kulturo kaj al ties preferado. Por ĉeĥoj estas gravaj urboj kun 200 000 loĝantoj, por ĉino temas preskaŭ pri "vila-joj". Sed Esperanto estu neutrala, tial preferado de ĉia ajn kulturo povas esti malvalorigo de alia. Nuntempe eĉ aperas ŝtatoj, kiuj es-tas negravaj laŭ vidpunkto de mezeŭzopano, sed se oni decidis ŝta-tojn Esperantigi, tial oni nepre konsentu kun tiu pliriĉigo de vorto-trezoro. En afero de urboj estas la situacio diferenca. Iam la nomo estas eĉ tradukebla, ekzemple "Kaba urbo", sed tamen kelkaj Esperan-tistoj skribas "Cape Town" aŭ "Kapstadt", alitempe oni eĉ ne scias, kiel traduki, ekzemple "Kijevo". Rusoj diras Kijev, dum ukrainoj, kies ĉefurbo ĝi estas "Kyjiv". Kaj eĉ en azbuko ne estas nomoj skribitaj same.

Eĉ en nomoj de ŝtatoj aperas problemoj. La ideo de Zamenhof longe ne validas plu, la sufikson -ujo oni tuj rifuzis, ĉar iuj opi-niis, ke temas pri ia "skatolo". Do tuj aperis neoficiale sufikso io aŭ dua radiko "lando", sed en kazo de Finnlando oni tuŝis la prin-cipon de Esperanto, ke duoblaj literoj en vortoj ne ekzistas krom kazoj mallonga, mallargaj, astronomiisto, sed tie ili estas ĝustaj. Tial aliaj proponis "Suomio", kiu de ceteraj estis opiniata terurajo, ĉar ke Finnlando nomiĝas en finna lingvo "Suomi" scias nur finnoj mem kaj filatelistoj. Oni protestus, ke same povus esti Ĉeĥoslovensko aŭ Ĉunkuo anstataŭ Ĉeĥoslovakio kaj Ĉinio. En lasta tempo aperis mondmapo de la mondo kaj poŝatlaso, kiuj solvas la problemojn, sed ĉu por ĝenerala kontento, ne estas certe. Se oni uzas proprajn no-mojn neesperantigitajn, do oni solvas problemojn, kiel noti pronon-cadon kaj kiel uzi Esperantan gramatikon. En kazo de n-finaĵo oni povas aŭ uzi tiun finaĵon al la fino kiel -n: Mi vizitis Poděbrady-n, Kolín-on kaj Zámuky-n aŭ oni uzas la prepozicion "je". Mi vizitis je Poděbrady, Kolín kaj Zámuky. Problemo de 'en' do estas solvebla. Mi estas en Berlin, mi vojaĝas por Berlin. En aliaj kazoj de prepc-zicioj ne estas la distingado de la direkto tiel grava. Krome estas rekte direktaj prepozicioj AL, ĜIS, TRANS. Tial Ido, kiu limigis la uzadon de akuzativa finaĵo al kontraŭa ordo de vortoj, uzas por esprimi ĉeĥan DO la kunigon "aden", en Ido ne estas AL sed AD. Ĉeĥaj V kaj DO estas distingeblaj, dum germana lingvo havas nur IN. En ĉeĥa lingvo V kun akuzativo estas escepto: Věř v Boha, Neuved

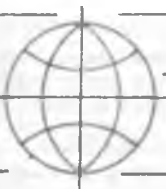
nás v pokušení. En germana lingvo estas normale: in der Stadt, in die Stadt, in der DDR, in die DDR, in den Wald, in dem Wald, sed in Berlin, ankaŭ zu Berlin, nach Berlin. Esperanto en kazo de normalaj substantivoj uzas: en arbaro, en arbaron, en urbo, en urbon, sed kiel "en Kolín". Tio estas nur "V Kolíně", "Do Kolína" iuj diras "Al Kolín", aliaj "En Kolín-on" eble aperis eĉ laŭ Ido Alen Kolín, mi proponas "Por Kolín".

Aliaj prepozicioj: sur, antaŭ, malantaŭ, apud, super, inter ne estas plu tiel gravaj. Sendube bone uzas ilin nur germanoj kaj slavoj lau siaj lingvoj. Sed en aliaj lingvoj tiu senco pri direkto ne ekzistas. En franca lingvo oni diras: le livre est sur la table, je mets le livre sur la table, Esperante: la libro estas sur la table, mi metas la libron sur la tablon. Dum diskutado en Lančov svedino demandis min, ĉu estas alia senco, se oni diras: mi metas libron sur la table. Mi hezitis kaj klarigis: en tiu kazo mi supozas, ke mi mem staras aŭ situas sur la table kaj metas libron. Kaj la svedino finis la diskuton per demando: Kaj ĉu tia situacio estas ebla aŭ logika?

Al tiu konstataĵo gvidas la trotaksado de kelkaj reguloj, se aliaj lingvoj ne havas ilin. Kaj obstina akcentado nur de unu vidpunkto gvidas al polemikoj kaj eĉ al fanatikeco. Oni estu tolerema kaj pripensu, ke la ĉefa celo de la parolado estas interkomprenigi kaj ne polemiki. Kaj polemiko, kiu ne gvidas al kompromiso, gvidas al fanatikeco kaj malamikigo. Kaj en kazo de propraj nomoj kaj uzado de majuskloj la kompromiso estas necesa. Ekzemple estas regulo, ke nur ĉe propraj nomoj estas komencaj majuskloj. Sed aperas grafika aranĝado, kiu entute ne uzas majusklojn. Alitempe oni uzas alterne majusklojn kaj minusklojn presliterojn. En aliaj gazetoj aperas en surskriboj ĉiuj vortoj kun komenca majusklo. En germana lingvo estas ĝis nun ĉiuj substantivoj kun komenca majusklo, do se tio estus enprenita en Esperanta teksto, oni ja povus tion toleri. Cetera temas pri pure ekstera afero. La homoj estas diversaj kaj ne ŝatas ekzemple librojn, en kiuj estas fremdaj propraj nomoj. Sed Esperantistoj certe ne estas tiaj, car ili ja ne estus Esperantistoj. Kun samlingvanoj ili ne bezonas Esperanton. Kaj kontaktante kun alilingvanoj ili ja respektos ankaŭ iliajn morojn kaj manierojn. Alie ili ne estas Esperantistoj. Kaj ĉiu Esperantisto enportas per uzado de Esperanto siajn manierojn kaj kutimojn. Oni strebu nur, ke ili estu tolereblaj. Do refoje gravas kompromiso.

La Jan de junio 1990 en la kadro de Ĉeĥa Esperanto-Asocio estis renovigita la aktiveco de sekcio KĤLI (Kristana esperantista ligo internacia), kies prezidento estis elektita ĝ-ro R. Horáký, kasisto P. Polnický, sekretario J. Šperling. Ĉiuj kristanoj estas bonakceptataj. La kotizo estas libervola. Aligilon sendos al vi J. Šperling, Heydukova 11, 180 00 Praha 8. J.Šp.

Veterana Esperanto-Klubo ĉe ĈEA fondita. Aligi povas ĉiu, kiu 40 jarojn seninterrompe aktivas en la movado, sed ankaŭ 30-jaraj aktivuloj povas fariĝi "kandidatoj". Aligilojn akceptas: Linhart Rýzmar, Na Okrouhliku 953, 530 03 Pardubice.

el la mondo

Nova domo de E-kulturo en Plovdiv

En Plovdiv al la esperantistoj oetis disponigitaj du apartaj domoj, kiuj post kelkjara riparlaboro hodiaŭ formas tutan komplekson - Domo de Esperanto-kulturo - ce strato "Maksim Gorkij" 13.

La cefa parto de la komplekso ampleksas salondon por 100 personoj, kie okazos kunvenoj, prelegoj, renkontigoj k.a. aranĝoj, kaj en la kelestago - belagan modernan klubejo-kafejon. En la apuda malgranda cambro de la kancelario de la estro oni povus okazigi ankaŭ kursojn de Esperanto por malmultnombraj grupoj de 10 - 15 personoj. En la stratangula domo troviĝas biblioteko-lagejo, malgranda salono por instrulaboro kaj prelegoj kaj kancelario de la departementa organizanto de E-agado.

La 27-an de oktobro 1989 okazis la solena inaŭguro de la Domo de Esperanto-kulturo en Plovdiv an ocasto de pli ol cent esperantistoj kaj gastoj el la urbo kaj la distrikto, reprezentantoj de la Centra Estraro de BEA, de amaskomunikiloj k.a.

Intinda iniciatemo

En Polski Trámbes antaŭ jaroj fondiĝis tute nova Bezo por Teknika Evoluado kaj oni oficiegis s-anon fristo Manolov tradukisto. Mankis ia ajn informa materialo, internaciaj kontaktoj, tradicioj. Per helpo de alilandaj esperantistoj li sukcesis kontaktigi kun necesaj alilandaj firmaoj kaj efektiviĝi konkretajn interkonsentojn, havigi la katalogojn de preskaŭ ĉiuj internaciaj teknikaj fojroj kaj riceigi la informojn pri la serĉato. Unu el la rezultoj estis la persona vizito de firmaaj reprezentantoj el Nederlando, Italio k.a. Konsento de nulo post 7 jaroj la entrepreno jam havis pli ol 18000 teknikajn prospektojn, katalogojn, proponojn.

(Bulgara Esperantisto 1/1990)

Nova Esperanta arbarato

En sia kunveno esperantistoj el E-societo "D-ro Stojan Vasilov" - komunumo "Kramo solo", akceptis la proponon de ing. Janko Lalov, ke ĉiu esperantisto

plantu minimume po 5 arbojn. La societo alvokas ĉiujn esperantistojn en la lando sekvi ties eksemplon, por ke tio farigu tntpopola agado.

La 19-an de novembro 1989, helpe de Direkcio de Macia Parko "Vitosa", la esperantistoj el la societo faris forstan laborbrigadon en loko "Planineca". Malgraŭ la malvarma vetero, ĉiuj laboris kun granda entuziasmo kaj plantis 200 pinetojn. Ĉiuj brigadanoj elmontris desiron en la printempo de 1990 denove organizi brigadon por buti la pinetojn, kaj ankaŭ forstumi la ceteran parton de la loko. Oni nomis ĝin "Esperanta arbaro".

(Bulgara Esperantisto 2/1990)

E-kurso en la Pekina Radio-instituto

Komisite de la Ĉina Esperanto-Ligo, Radio Pekino, Internacia Libro-Komercna Kompanio de Ĉinio, Redakcio de "El Popola Ĉinio" kaj Ĉina Esperanto-Eldonejo, la Pekina Radio-instituto ekfunkciigis Esp-kurson la 28-an de septembro 1989 en sia fremdlingva fakultato. Antaŭ 20 jaroj la instituto funkciigis similan kurson kaj elkulturis profesiajn esperantistojn. La nuna Esp-kurso havas 12 lernantojn el la instituto. Ĝi daŭros du jarojn. La lernantoj studas, krom Esperanto, ankaŭ la internaciaraĵnurnalistikon. Post du jaroj ili laboros en la supre menciitaj organizoj.

La kurseanoj deziras korespondi kun samideanoj de ĉiuj landoj pri literaturo, ĵurnalismo, radiodisaudigo kaj E-movado. Skribu al: Esperanta kurso, Pekina Radio-instituto, Dingfushuang, 100024, Beijing, Ĉinio.

Ĉina Societo de E-Instruado en Superaj Lernadoj fondita

De la 29-a de oktobro ĝis la 2-a de novembro 1989 en la urbo Suzhou Esperantaĵ instruistoj el la Pekina Instruista Universitato, Ŝanhaja Fremdlingva Instituto, Shandong-a Universitato, Xi'an-a Fremdlingva Instituto kaj aliaj 11 altisrmejoj okazigis kunvenon de E-instruado, faris akademian intersaĝon kaj fondis

la Ĉinan Societon de Esperanto-Instruado en Superaĵ Lernadoj. La kunveno okazis ankaŭ Jiang Miaorui, estro de la Departemento de Altierna Edukado sub la Eduka Komisiono de la Ĉina Popola Respubliko, kaj reprezentantoj de la Ĉina Esperanto-Ligo, Radio Pekino, Sanhaja Eldonaĵo de Fremdlingva Instruado kaj Sanhaja Fremdlingva Eldonaĵo de Scio-kaj Bildbandoj. (El Popola Ĉinio 2/1990)

Asia Konferenco de Esperanto-Instruado

De la 6-a ĝis la 10-a de novembro 1989 okazis en Manning, Ĉinio, la Asia Konferenco de Esperanto-Instruado kune okazigita de la Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj (ILIEI) kaj Guangxi-a Naciale Plimulta Universitato de Ĉinio. Ĉin partoprenis ĉ. 40 esperantistoj el Japanio, Sud-Koreio, Sovetio, Svedio, Belgio, Usono kaj Ĉinio, inter kiuj estis s-ro Symoens Edward, prezidanto de ILIEI, kaj s-ro So Gilsu, estraro de UEA. Dum la konferenco oni faris akademiajn interŝanĝojn, projekciis Esperanto-instruan filmon. S-ro Symoens prezidis Esperanto-eksamenon kun internacia normo. Post 8-hora eksamenado, 15 sukcesintoj akiris diplomon donitan de UEA kaj ILIEI. La konferenco estis utila al la Esperanto-movado de Ĉinio kaj Azio.

Esperanto en la Ĉina Televido

Ekde la 5-a de oktobro 1989, la Qingdao-a TV oficiale elsendis la Esperanto-instruan filmon "Espero". Ĉ. 2000 homoj aĉetis la lernolibron kaj bildbendon por la lernado. Por elsendo de la filmo "Espero" en Qingdao, la Qingdao-a Esperanto-Asocio kaj la Qingdao-a Kompanio de Postmarkoj kune faris memoran koverton kaj stampilon.

Novaj laboristaj kantoj helpa de Esperanto

La Esperanto-societo Sciencoteknika Eksploato Korporacio "Verda Stelo" de la Nord-oriento de Ĉinio, la Tutlanda Federacio de Laborista Sindikato de Ĉinio kaj la Ĉina Muzikista Asocio kune iniciatis konkurson pri novaj laboristaj kantoj junio de 1989 kaj publikigis la rezulton decembro en la sama jaro. La kantoj "Kanela Urbo", "Kie Printempo?" k.a. estis premiataj. La 20 000 juanoj spensitaj de tiu konkurso estis liveritaj sole de la

Esperanto-societo "Verda Stelo". La konkurso estas utila por disvastigi la influon de Esperanto en Ĉinio.

Zamenhofa festo en Pekino

1989 estis la 130-a datreveno de la naskigo de d-ro Zamenhof, kultura eminentulo kaj kreinto de Esperanto. Antaŭtago de la 15-a de decembro ĝin festis pli ol 400 personoj el la Ĉina Popola Asocio por Amikeco kun Fremdaj Landoj, Ĉina Komitato de Usono, Ĉina Esperanto-Ligo (ĈEL), Pekina Esperanto-Asocio, Radio Pekino, Sciencista-Teknikista Esperanto-Asocio (STEA) sub la Ĉina Akademio de Sciencoj (ĈAS), Redakcio de El Popola Ĉinio kaj aliaj 9 organizoj. La kunveno okazis ankaŭ Lu Jiayi (Lu Ĝiasji), vicprezidanto de la Tutlanda Komitato de la Ĉina Popola Politika Interkonsiliga Konferenco kaj honora prezidanto de STEA sub ĈAS; Ma Bin, vicdirektoro de la Ekonomia Centro de la Ŝtata Konsilantaro kaj honora konsiliano de la Pekina Esperanto-Asocio; Chen Haosu, vicministro de la Ministerio de Radio, Filmo kaj Televido; Joleso, honora prezidanto de ĈEL kaj honora membro de UEA; Chum-Chan Yeh, vicprezidanto de ĈEL, honora membro de UEA kaj fama ĉina verkisto; s-ro William Auld, fama brita esperantisto kaj poeto, kaj lia edzino; profesoro Tabor, usona esperantisto; kaj s-ino Jaŝneva, sovetunia esperantistino. La kunveno prezidis Chai Zemin, vicprezidanto de la Ĉina Popola Instituto de Eksteraj Aferoj kaj honora konsiliano de la Pekina Esperanto-Asocio.

25-jara jubileo de Esperanto en Radio Pekino

La 19-an de decembro 1989 oni solene celebris la 25-an datrevenon de la Esperanta disaŭdigo de Radio Pekino en ĝia domo. - En la komenco Radio Pekino elsendis al Eŭropo Esperantajn programojn nur dufoje ĉiusemajne. En 1965 ĝi aldonis elsendon al nordorienta kaj sudorienta Azio. Ekde oktobro 1979 ĝi elsendas ĉiutage. En 1980 ĝi aldonis elsendon al Latinameriko. Nun ĝi elsendas 4-foje ĉiutage.

(El Popola Ĉinio 1/1990)

La landa jarkunveno en Israelo

La 13-an de decembro 1989 vespere okazis en Tel-Avivo la ĉiujara "duobla" evento de la israelaj esperantistoj: la solenaĵo por celebri la 130-an datrevenon de la naskiĝo de D-ro L. L. Zamenhof kaj tuj poste la landa jarkunveno de Esperanto-Ligo en Israelo. Ĉeestis ĉ. 80 esperantistoj, lernantoj kaj gastoj. La unua evento, aranĝita kaj gvidata de Matilda Landsäu, inkludis prelegojn kaj artan parton. Mark Steinberg prelegis hebres pri D-ro Z. kaj Esperanto. Li rakontis interalie kelkajn interesajn kuriozaĵojn ligitajn al Esperanto. David Mager, per sia tre riĉa Esperanto, paroladis pri similecoj inter Esperanto kaj la hebrea lingvo. Li komparis la internacian lingvon kreitan de la judo Elieser (Lazarus) Zamenhof al la "interjuda" lingvo revivigita en la sama epoko de Elieser Ben-Jshuda.

Post kuko kaj suko venis la pli "serioza" parto: la landa jarkunveno de ELI. En ĝia kadro D-ro A. Wandel, la prezidento de ELI, raportis pri la ĝenerala agado de la Ligo. La kasisto A. Faklieru raportis pri la financoj de ELI. Raporton pri kursoj de Esperanto faris J. Murĵan. J. Tilleman rakontis pri la agado en Hajfo (la "Norda grupo") kaj pri UEA. Poste okazis debato pri diversaj temoj. Al la nova komitato de ELI estis elektataj 12 personoj: A. Faklieru, M. Karpati, M. Landsäu, I. Levin, D. Mager, J. Murĵan, E. Salzman, J. Semer, C. Šolt, J. Tilleman, A. Wandel. La kunvenon presidis Norman Berdicevski.

(Israela Esperantisto 104/1990)

Nova firmao "Pres-Esperanto" en Bulgario

Bulgara Esperantista Asocio kreis novan firmaon, kies nomo estas "Pres-Esperanto". Ĝi okupiĝas pri eldonado de Esperanto-periodaĵoj (Bulgara Esperantisto kaj Panoramo-Esperanto), libroj, lernolibroj, lernohelpiloj kaj reklamaĵoj pri la Internacia Lingvo kaj komerco (en- kaj eksterlande) per ili; peranteco rilate la distribuadon en Bulgario de eksterlandaj E-produktaĵoj (eldonaĵoj, muzik-kasedoj k.a.); pres-servoj al entreprenoj kaj civitanoj; produktado de esperantaĵoj (postkartoĵoj, kasedoj, memoraĵoj, mapoj

glumarkoj, flagetoj k.a.). La gvidorgano de la firmao estas Gvidkonsilantaro kun prezidento Venelin Mitev - ĵurnalisto, kaj membroj: Emil Donev - presisto, kaj Nikolaj Kuzmov - juristo. Ĝenerala direktoro de la firmao estas Maria Jankova - ĉefredaktoro de la Unuigita Redakcio ĉe BEA, kontrolanto de la firmao estas Nikolaj Milev - estro de la Financa Pako ĉe BEA.

(Bulgara Esperantisto 4/1990)

La ĝina turismo

Da post sia fondiĝo en julio 1989, la E-Turisma Servo de la Pekina Tian'an-a Turisma Servo aktive kontaktigas lum-enkaj eksterlandaj E-organizaĵoj. Lastatemp ĝi kaj la redakcio de El Popola Ĉinio interkonsentis kune organizi legantojn de EPC kaj aliajn eksterlandajn esperantistojn vojaĝi en Ĉinio. Krom en-kaj eksterlandaj turismaj grupoj kaj individuoj la turisma servo ankaŭ akceptas diversfakajn rondojn, konferencojn kaj turistojn kun aparta itinero kaj donas al ili diversajn servojn, kiaj kultura kaj teknika interŝanĝo, vizito k.a. Ĝi servas al turistoj ankaŭ per kuracado kaj lernigo de usuo, ŝingongo, masago kaj akupunkturo. La turisma servo donas al esperantist-turistoj 10-20 % da rabato. Interesatoj bv. turni al s-ro Zhu Baohua, N-ro 8 Dongshimen Mandajie, CN-100027, Pekino, Ĉinio.

Novaj poŝtaj stampoj en Ĉinio

La 15-an de decembro 1989, la poŝtoj de Pekino, Lhasa, Changsha, Ningbo, Qingdao, Nanchang, Changshu kaj aliaj 13 urboj faris Esperanta-cinajn stampojn kaj iuj el ili emisiis Esperantajn memor-kovertojn, memore al la 130-a datreveno de la naskiĝo de Zamenhof. - Por memori la 50-an datrevenon de la skribo de la vortoj de Mao Zedong por la Esperanta Ekspozicio en Yan'an, la poŝto de Changshu faris Esperantan stampon en la 9-a de decembro, 1989.

(El Popola Ĉinio 4/1990)

Esperanto nor ĉinaj akrobatoj

Luo Zhijun, ĉefa aktorino de la Jiannanchun-a Ĝigong-akrobata Ensemblo de Sichuan-provinco, eklernis Esperanton

en 1983. Por disvastigi la praktikan kamp-
pon de Esperanto, tiu ĉi ansamble desiras
kontaktiĝi kun Esperantaj organizoj kaj
fari kulturajn intersaĝojn per Esperanto.

E-kurso en soveta rumanio.

Dum 1989 en la ŝtata soveta revuo "Popo-
la Kreado" oni publikigis 12 lecionojn
de Esperanto. Aŭtoroj de la bonkvalita
kaj bonstila instrumaterialo estas Nata-
lija Ŝoroŝova kaj Andreo V. Orlov, presi-
danto de la Fondaĵo de Esperantistaj Ju-
nularaj Arangoj, kiu estas sola E-organi-
so en USSR, posedanta rajton de jura per-
soneco kaj havanta kontojn en bankoj. Ĝiu
numero de la revuo enhavas kelkajn mal-
grandajn fleksablajn disketojn. 4 el ili
oni produktis en Esperanto.

Stipendio Ivo Lapenna

La plenumkomitato de Fondaĵo Ivo Lapenna
decidis starigi Stipendion Ivo Lapenna.
La stipendio estas atribuita ĉiun jaron
aŭ ĉiun duan jaron al la aŭtoro de la
plej bona scienca tezo (dissertacio) sur
la kampo de interlingvistiko kun rilato
al Esperanto, akceptita oficiale en uni-
versitato aŭ samranga alta lernejo. De-
tala regularo estas ellaborita baldaŭ.
(El Popola Ĉinio 5/1990)

Esperanto en datumbanko

De la 20-a de decembro 1989 ĉiuj logan-
toj de Francio povas informiĝi pri Espe-
ranto per la telefon-datumbanko Minitel.
Unuigo Franca por Esperanto prizorgas
sep rubrikojn por la servo: kio estas
E-o, kie kaj kiel lerni ĝin, tutmonda
korespondado, internacia turismo, ren-
kontigoj kaj arangoj, lingvostagoj, ko-
respondaj kursoj.

Nova estraro de UDEEA

Meze de januaro okazis elekto - per se-
kreta voĉdono - de nova estraro de UDEEA.
La posteno de prezidanto transprenis
d-ro Ronald Lötsch, renoma lingvisto en
la fakoj lingvopolitiko kaj slavistiko,
kiu ankaŭ kungvidis la rondan tablon pri
interlingvistiko de la lasta Monda Kon-
greso de Lingvistoj. Lia lingvisto-kole-
go d-ro Detlev Blanke reelektigis kiel
generala sekretario per 35 voĉoj el 36.

Nova prezidento de PEA

UEA-vicprezidanto Roman Dobrzyński pro-
pravols forlasis la prezidantecon de Pola
E-Asocio en la lastatempaj elektoj.
Ĉar ne troviĝis alia kandidato, E-radi-
isto kaj akademiano Andrzej Pettyn oku-
pas tiun postenon. Vicprezidentoj fari-
gis lingvisto Ryszard Rokicki kaj la
astro de Esperantotur, Andrzej Grzębow-
ski. Ĝenerala sekretario estas Wiesław
Tomaszewski. La 15-persona estraro en-
havas i.a. novan deputiton de la Pola
Parlamento, s-inon Wanda Sokolowska.

Esperanto-muziko en Zairio

En Zairio aktivas minimume tri Esperan-
taj muzik-grupoj je duon- aŭ plene pro-
fesia nivelo. La grupon en Kisangani
gvidas Lufimpu Lukolama, en la grupo de
Boma ludas Mafuila-Tunga Mayomo. La gru-
po "Universo" en Kinsasa laŭ instigo de
Tufuene Mafuila ŝangis sian nomon al
"Esperanto-Muziko", signals la fakton,
ke ĝi nun kantas plejparte en Esperanto.
Ĝiuj tri grupoj desiras disvastigi sian
muzikon pere de sonbendoj, kaj bonveni-
gas kontaktojn kun alilandaj muzikistoj.

Vivojubileo de s-ino von Waldowski

La 1-an de decembro 1989 s-ino Margareta
von Waldowski, esperantisto el Bonn, FRG,
festis sian 100-an naskiĝtagon. Membroj
de Germana E-Asocio, inkluzive de ties
prezidanto Wolfgang Schwanser, visitis
por gratuli sin. S-ino von Waldowski
partoprenis en la 13-a Universala Kongre-
so en Prago, 1921, kaj dum multaj jaroj
estis aktiva movadano en Berlino.

(Esperanto 2/1990)

E-literaturo en la pola lingvo

La pola monata revuo Literatura na Świe-
ois (Literaturo en la mondo) publikigis
en sia numero 8-9/1989 centpagan materi-
alon dediĉitan al Esperanto. La E-litera-
turon reprezentas poemoj de William Auld,
Albert Goodheir, Kris Long, Baldur Rag-
narsson kaj du prozaĵoj de Endre Tóth.
Inter ili elstaras la tradukaĵoj el W.
Auld ("La infana raso" I kaj IV, "Anna"),
per kiuj Roman Kwiatkowski venkis anteaŭ
kelkaj jaroj en konkuro pri poligo de
Esperantaj poemoj. La tradukajn specime-

nojn prikomentas eseoj de Vilmos Bencsik ("Teoriaj problemoj de la Esperanto-literaturo"), Kris Long (artikolo pri la e-valor de la poezio), Wojciech Usakiewicz (skizo pri la prozo). La tuton kompligas kummetaĵo farita el intervjuoj kun Esperantaj verkistoj. Al la realigo de tiu projekto kontribuis kiel tradukintoj: Tomasz Gbrielik, Jan Kos, Roman Kwiatkowski, Izabela Sawoyka, Barbara Sokalówna, Wojciech Usakiewicz kaj ankaŭ Kris Long, kun la subteno kaj helpo de kelkaj aliaj personoj. La revuo disvendigis rapide, ĉar en la sama numero ĉeftemis la verkaro de Václav Havel.

Alfabetigo pere de Esperanto

La 12-an de januaro, kadre de la 27-a Aŭstralia E-Kongreso, okazis seminario pri la temo "Esperanto kaj internacia legipovo". Kontribuis i.a. Ralph Harry, Trevor Steels, Vera Payne, K. Enderby kaj Nick Nicholas, kaj partoprenis ankaŭ kelkaj oficietoj de la Aŭstralia UN-Asocio. La seminario konkludis, ke Esperanto faciligas ne nur la lernadon de legado kaj skribado, sed ankaŭ la akiron de tutmonda kultura legipovo. Ĝi rekomendis, ke esperantistoj pliprofundigu sian propran legipovon dum internacia Alfabeta Jaro, legante almenaŭ unu libron ucmate.

Ĝurojaj Verduloj kaj Esperanto

La eŭroparlamentara grupo Ĝurojaj Verduloj estas la sola, kiu diskonigis sian programon ankaŭ en Esperanto okaze de la lasta baloto. Ĝia sekretario Leo Cox nun konfirmis, ke ĝi bonvenigas ĝiajn informojn pri ekologiaj problemoj kaj okazaĵoj, ankaŭ en Esperanto. Sendu tiajn tekstojn, laŭeble klarajn kaj dokumentitajn, al li ĉe Ĝurojaj Verduloj, Europa Parlamento, Belliard-str. 97-113, B-1040 Bruselo.

Oraj Najtingaloj kun Ora Moto

La slovakaj rokgrupo Tama, kiu koncertis ĉe la pasintjaraj LJK kaj UK, venkis en la du plej gravaj ĉeĥoslovakaj muzikaj enketoj, de la publiko (la Ora Najtingalo) kaj de la kritikistoj (la Ora Moto). Krom regulaj enlandaj turneoj, la grupo preparas sian trian grandan diskon, ricevis inviton al pluraj mondaj muzik-

kaj festivaloj, kaj faris kontraktojn kun anglaj scandinavaj kompanioj.

Tradukado aŭtomata

Sub aŭspicio de la kooperativo "Nauka" (Scienco) en Irkutsk, Siberio, esplorgrupo ellaboris prototipon de duon-aŭtomata traduksistemo por personaj komputiloj. La gramatika analizo de la sistemo basigas sur la strukturo de Esperanto. Por pliaj informoj kontaktu Jurij Vajnapel, str. Baumana 252-52, SU-664053 Irkutsk.

(Esperanto 3/1990)

E-filatela Ekspozicio

La 2a Esperanto-Filatela Ekspozicio okazis en la ĉiovenĝejo Hyundai inter la 14a kaj 20a de oktobro 1989. Korea E-Asocio okazigis ĝin sub la aŭspicio de la granda ĉiovenĝejo, kien vizitita tre multaj homoj. Dum la ekspozicio la ĉiovenĝejo preparis Esperanto-semajnon, por kio ili aranĝis ekspozicion pri aliaj esperantaĵoj: libroj, insignoj, glumarkoj kaj prelegon pri kuba vojaĝo de prof. d-ro So Gil-su. Des pli notindis la fakto, ke oni aranĝis la kurson de Esperanto post la ekspozicio en la nomo de la ĉiovenĝejo.

Prelego pri Eŭropa Vojaĝo

Lee Jung-kee, la ĝenerala sekretario de KEA, prelegis pri sia eŭropa vojaĝo, invitive de 6 E-kluboĵ de universitatoj tra la tuta lando. Okaze de LJK kaj UK en 1989 li eŭropvojaĝis ĉe ne tiom altkoste dank' al tiaj esperantistoj. Nuntempe el universitatoj multigas tiajn, kiuj interesigas pri eksterlanda, se monda vojaĝo. Do Esperanto-kluboĵ invitis lin kaj li, prezentante dispositivajn filmojn, emfazis, ke Esperanto estas tre utila por eksterlanda vojaĝo.

Sporta Konkurs

Junaj esperantistoj en la urbo Tasjon (Korea Respubliko) havis sportan konkurson la 29-an de oktobro 1989. La konkurso okazigis Unuigintaj E-Kluboĵ de tieaj Universitatoj. Okazas de ĝi partoprenantoj inter si plifortigis la amikoon kaj solidarecon. (La Espero el Koreio, n-ro 6/1989)

En la lernejaro 1969-90 sukcese finis la vesperan kurson
en Prago ĉs kursestro Ing. Vaselý jenaj gekursanoj:

- PhDr. Jaroslav Beubím, Husovo nám. 8, Plzeň, 301 00
 Stanislava Dušičková, Sekaninova 52, Praha 2, 128 00
 PhDr. Eva Fimlová, Střimelická 2497, Praha 4, 141 00
 Dagmar Herslová, Mařatková 915, Praha 4, 142 00
 Dana Hynková, Vozníkových 34, Praha 8, 180 00
 Marie Kolmašová, Čihákova 38, Praha 9, 190 00
 Marta Kotyková, Kubišova 6, Praha 8, 182 00
 Dagmar Kurková, Jasmínová 2885/33, Praha 10, 106 00
 Ing. Stanislav Magnussek, Skutského 1068, Praha 6, 163 00
 Marie Matoušková, Českomoravská 11, Praha 9, 190 00
 PhDr. Svatava Matoušková, Černá 11, Praha 1, 110 00
 Eva Nedomová, Vrášská 347, Černošice III, 252 28
 Pavla Škarlantová, Podolská 8, Praha 4, 147 00
 Alena Sládková, Zárubova 487, Praha 4, 142 00
 Ing. Ladislav Varol, Kamnická 4, Praha 7, 170 00

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Helpiloj: G. IK 4. Elko, Tapa

Horizontale:

- A. La unua parto de la kaŝfraso.
- B. Poemet' pri laŭnatura, kampara vivo - brutar'.
- C. Greka litero - teatra ludisto - signo de nekonata persono.
- D. Kemia signo por aluminio - nom' de unu el la kvar koloroj de ludkartoj - maljeso - silabo de snasa parolo.
- E. Felicege - spec' de fumajita mango.
- F. La dua parto de la kaŝfraso.
- G. Marko de antaŭaj automobiloj - parto de la fiziko koncernanta la lumajn fenomenojn - konsonantoj de "taro".
- H. Kemiaj signoj por oksigeno kaj jodo - la tria parto de la kaŝfraso - sufikso de la prezenta pasiva participo.
- I. Konsonantoj de "juto" - kuraca vegetaĵo - esperanta vokalo.
- J. Bulba akragusta vegetaĵo usata kiel epicaĵo - part' de la homa korpo.

Vertikale:

1. Speco de delcaj prunoj.
2. Sekse matura.
3. Montra pronomo - adjektivo de katodoj.
4. Germana junulina nomo - urbo en Estonujo - konsonantoj de "rolo".
5. Azota sterkaĵ' - loganto en Estonujo.
6. Antaŭpag' - intelskt'.
7. Adverbo de horo - norda cervo - mallongigo por "kaj aliaj".
8. Kokina produkto - grasa flumĵo - konjunkcio de komparacio.
9. Superigi iun aŭ ion.
10. Arto ornamo.

Čestmír Viďman, Praha 10

La kaŝfraso: kiam ĉi tiu horo estas plena de oroj

estas organizaĵo, kies celo estas helpi al praktika realigo de la ideo de "reveno de Ĉeĥoslovakio en Eŭropon" kaj malfermiĝo al la mondo en ĉiuj sferoj de vivo de la socio sur la nivelo de unuopuloj, familioj kaj interes-grupoj. Ĝi estis fondita kun la konvinko, ke la efektivaĵaj reciprokaj amikaj rilatoj inter nacioj kutime ne estiĝas sur la t. n. alta nivelo - surbaze de oficialaj vizitoj de ŝtatestroj aŭ registaraj reprezentantoj, aŭ per subskribo de internaciaj komercaj kontraktoj. La bazon de amikaj rilatoj devas formi multnombraj personaj amikecoj kaj intereskontaktoj, kiujn la Ĉeĥoslovaka Contact Club certigas pere de korespondado, vojaĝado, kolektado, hobbioj kaj pliaj interes-aktivecoj.

En pasinta tempo la oficialaj instancoj donis tre selektivajn subtenon al la menciita maniero de kontaktoj. Preferataj estis precipe la kontaktoj de tipo "amikeco" kaj male - intence malebligataj kaj subpremataj la nuraj aludoj de orientigo al aliaj ol "amikigintaj" landoj. Sekve ne povas eŝti surpriza la nuna grandega intereso de ĉeĥoj kaj slovakoj - antaŭ ĉio de junaj homoj, studentoj kaj inteligentularo - pri ligo de amikaj rilatoj tra la tuta mondo.

Skribu pri via intereso korespondi en kiu ajn lingvo al:
Czechoslovak Contact Club, 143 00 Prague 4, Czechoslovakia.

Oni proponas peri amikajn kontaktojn en Ĉeĥoslovakio al unuopuloj, familioj kaj interesgrupoj (korespondado, konatigo, kolektado, hobbioj kaj aliaj interes-aktivecoj). Ĉiuj anoncoj kaj sciigoj senpage! Estas eble mendi CCC-magazinon kun adresoj, personaj indikoj kaj interesigoj kaj fotografaĵoj de interesuloj el Ĉeĥoslovakio kaj la tuta mondo.

STARTO - presorgano de Ĉeĥa Esperanto-Asocio, Jilská str. 10, CS-110 01 Prago 1, Ĉeĥoslovakio. Aperas 6-foje jare. Redakta komitato: Jiří Hanousek (grafika arango), Ing. Vlastimil Kočvara, Miroslav Malovec, Jiří Patera (respondeca redaktoro), Ing. Zdeněk Pluhař kaj Helena Štruncová. Presas Entrepreno por servoj de urbo Liberec. Transdonita al la presejo 1990-07-15. Jarabono 36 CSK, por eksterlando 48 CSK aŭ 14 NLG, inkluzive de sendkostoj. Abonantoj turnu sin al niaj perantoj, al UEA aŭ rekte al nia asocio.

STARTO - nepravidelný věstník Českého esperantského svazu, Jilská 10, 110 01 Praha 1, vydávaný pro potřebu členů svazu. Vychází 6x ročně. Redakční rada: Jiří Hanousek (grafická úprava), Ing. Vlastimil Kočvara, Miroslav Malovec, Jiří Patera (odpovědný redaktor), Ing. Zdeněk Pluhař a Helena Štruncová. Povoleno odborem kultury NVP č. 310006385 ze dne 18.3.1985. Tiskne Podnik služeb města Liberce. Předáno do tisku 15.7.90. Dohledací pošta Praha 07. Snížený poplatek za poštovné povoleno Ředitelstvím pošt Praha pod č.j. P/1-1267 ze dne 6.4.1979.

Artikolo el brita urbo-jurnalo Chatham Standard, de la 17-a de aprilo 1990

Titolo: PLUMAMIKA PENSIULO SUPERSUTITA DE POSTO -
- ĈIO EN ESPERANTO!

Subtitolo: Nun Jack celas solvi sian problemon per instruado

Teksto:

Rimarkinda pensiulo de Rainham (rajnm) estas supersutita de leteroj de Ĉeĥoslovakio, en la stranga lingvo, Esperanto.

Jack Gray (gak grej), kiu estas 78-jara fine de ĉi tiu monato, estas ricevinta 48 leterojn de ĉeĥoj, dum dusemajno, petantaj, ke li farigu plumamiko.

"Estas vere tro. Mi ne povas sukcese lukti," diris s-ro Gray, kiu loĝas en Taverner's Road (tavnz roŭd).

Do, Jack planas starigi Esperanto-klasojn por junuloj en Rainham, por ke ili povu respondi al la leteroj kaj komenci plumamikecojn kun la ĉeĥoj. Jack ekstudis la artefaritan internacian lingvon lastjare, ĉar li firme kredas je internacia komunikado.

S-ro Gray skribis al la nacia ĵurnalo Daily Mail (dejli mejl) antaŭ pli ol jaro, apelaciante degelon en la tiamaj frostaj rilatoj inter Oriento kaj Okcidento. Multaj homoj kontaktis lin post kiam la letero estis eldonita, por esprimi sian subtenon. S-ro Gray estis sufiĉe kuragigata por peti la helpon de Rainham-lernejinfanoj, por skribi al infanoj malantaŭ la tiel nomata Fera Kurteno. Sed neniu respondoj estis alvenantaj, kaj, kvankam s-ro Gray estis ekstudinta la rusan, li decidis, ke li plu progresus, se li lernus Esperanton. Do, li komencis la studadon per lernolibro de la serio Teach Yourself (tic joeslf - instruu vin mem). Li prave decidis. Baldaŭ li havis ok orienteŭropajn plumamikojn. Unu el ili, 28-jara virino, venas de Vilnius, ĉefurbo de Litovio. Ŝi estas skribinta por informi s-ron Gray pri sia ekscitigo, antaŭvidante sendependecon disde Sovetunio.

Esperanto estas elpensita de pola kuracisto, antaŭ cent jaroj, por antaŭenigi la internacian harmonion.

S-ro Gray, iama ceflekciisto pri konstruscienco ĉe Teknologia Kolegio de Medway (meduej), gvidis klason de lernejinferoj studentaj Esperanton dum la someraj ferioj, sed kiam ili rekomencis celerneje, iliaj normalaj studobjektoj estis pli gravaj.

Li kredas, ke lia grupo estis raportita en ĉeĥa Esperanto-novaĵletero, kaj pro tio ili estas ricevintaj tiujn leterojn.

Kelkaj el ili estas venintaj de infanoj tiom junaj kiom okjaraj.

S-ro Gray estos stariganta sian unuan kunvenon por iu interesata pri lerno de Esperanto, je 9.30 atm ĉe Halo de Metodistoj, Station Road (stejŝn roŭd), Rainham, sabaton, la 28-an de aprilo.

Jack Gray

64 Taverner's Road

Rainham, GILLINGHAM, Kent, Anglio, MEB 9AN.

Esperantigita
de David Curtis, 19.4.90

**Český esperantský svaz
110 01 PRAHA 1, Jilská 10**

NOVINY

Dohlédací pošta Praha 07

Snížený poštovní poplatek povolen

Ředitelstvím pošt Praha

J. ZN. P/1-1267/79 ze dne 6. 4. 1979